

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

ВІСІМДЕСЯТ ДЕВ'ЯТИ ЕКОНОМІКО- ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

Серія: Соціальні та гуманітарні науки

ISSN 2522-963X

Google Scholar

Матеріали міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції

AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZENIA I ADMINISTRACJI
W OPOLE

24-25 вересня 2024 р.

Тернопіль, Україна – Ополе, Польща
2024

УДК 001 (063)

Вісімдесят дев'яти економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна, м. Ополь, Польща, 24-25 вересня 2024 р.) / редкол. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Львів : ФО-П Шпак В.Б. 92 с. ISSN 2522-963X.

В збірнику опубліковані доповіді авторів з соціальних та гуманітарних наук, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Оргкомітет:

ГО «Наукова спільнота»

Патряк Олександра Тарасівна, кандидат економічних наук, ЗУНУ;

Шевченко Анастасія Юрійвна, кандидат економічних наук, ТОВ «Школа для майбутнього»;

Яремко Оксана Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, ЗУНУ;

Станько Ірина Ярославівна, кандидат юридичних наук, адвокат;

Назарчук Оксана Михайлівна, доктор філософії (Ph.D.), ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

Гомотюк Оксана Євгенівна, доктор історичних наук, професор, ЗУНУ;

Біловус Леся Іванівна, доктор історичних наук, кандидат філологічних наук, професор, ЗУНУ;

Ребуха Лілія Зіновіївна, доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук, професор, ЗУНУ;

Недошитко Ірина Романівна, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Ухач Василь Зіновійович, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Яблонська Наталія Мирославівна, кандидат філологічних наук, старший викладач, ЗУНУ;

Савчук Надія Антонівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій ЛНТУ

Рудакевич Оксана Мирославівна, кандидат філософських наук, ЗУНУ;

Русенко Святослав Ярославович, аспірант, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Тексти опубліковано у авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори, їхні наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищено. У разі будь-якого використання опублікованих матеріалів посилання на джерело є обов'язковим.

ISSN 2522-963X

© ГО “Наукова спільнота” 2024

© Автори статей 2024

*Danylo Romanov,
Student of English-speaking
Master program, State University
of Trade and Economics
ORCID: 0009-0007-3357-9601*

*Supervisor: Kateryna Kandahura,
PhD in Public Administration
Associate Professor, State University
of Trade and Economics*

**CREATIVE APPROACHES TO BUSINESS PLANNING
IN WARTIME CONDITIONS**

Internet address of the article on web-site:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4997/>

In the face of unexpected challenges brought on by war, enterprises must adopt innovative strategies for business planning and management. The turbulent environment created by conflict demands higher levels of strategic vision, continuous monitoring and rapid responsiveness to change.

Based on the data presented [3, p.14], the industrial sectors in Ukraine from July 2022 to January 2024 show an overall trend of recovery at varying rates, indicating gradual adaptation to wartime conditions. The food industry emerges as the most resilient performer with steady growth from 58% to 73%, followed by the light industry showing significant improvement from 43% to 61%. Moderate performance include the printing industry, which remained stable at 57% despite volatility, the machinery sector with slow but steady growth from 33% to 46%, and the chemical industry recovering from a significant drop to reach 43%. Struggling sectors encompass construction materials, experiencing significant fluctuation between 11% and 31% and metallurgy and metalworking, showing the slowest recovery and consistently low figure (26% to 24%).

Ukrainian businesses have demonstrated remarkable resilience and adaptability. According to recent surveys, many companies have managed to maintain operations despite significant obstacles. Key adaptations include [1, p. 68-69]:

1. Enterprise must carefully consider their physical location. There are scale from Western Ukraine (more favorable external conditions) to occupied

territories, which significantly affects business operations and risk. That is why many businesses relocated to safer regions as a strategic move to continue operations away from active conflict zones [3, p.14-15].

2. Given the vulnerability of energy infrastructure during wartime, business should prioritize reducing dependence on external energy suppliers. Development alternative energy sources or maintaining backup power systems can ensure operational continuity.

3. Companies engaged in foreign economic activity must be prepared to quickly adapt to changes in currency exchange rates, shifting political relationships and potential border blockades. Many firms are exploring new collaborations with other market participants to share resources, risks and solve common challenges [3, p. 15] [5, p. 61].

4. Understanding the altered competitive landscape is vital. Some competitors may exist in the market, while others might pivot to war-related production. Identifying unique opportunities within this change environment is key.

5. Maintaining a positive moral and psychological climate is critical during wartime. Creative approaches to motivation support and retention of staff can significantly impact business performance.

6. Creative financial management approaches are necessary to maintain stability. This might include diversifying funding sources, renegotiating terms with creditors or seeking alternative sources of income. Often pivoting to new products or services that are in demand during wartime [3, p 15].

Additionally it has to be developed crisis-proofing operation: implementing robust anti-crisis measures and developing contingency plans for various wartime scenarios [2, p. 129-130]. On the other hand, it could be realized in way of prioritizing the creation of financial reserves to quickly responding to unexpected situations such as a potential loss of assets or resources. Creative business planning gave to involve leveraging available support mechanism. Either are engaging with government initiatives, such as preferential lending programs (like 5-7-9%) [4, p. 388] or incorporating potential international aid and investment opportunities into long-term milestones. Different companies have already seek opportunities to collaborate with state bodies in implementing targeted programs [5, p. 61].

Moreover, depend of enterprises' main activity could be necessary specific actions. For example, developing unique or adapted products for wartime conditions can provide a competitive edge. Therefore, business should assess how their offerings can meet new or changed market needs. As related topic, investing in technological upgrades that align with wartime needs.

There should be an increased focus digitalization and automation to enhance operational efficiency and reduce dependence on physical presence.

The war in Ukraine has necessitated unprecedented creativity in business planning [2, p. 129]. Ukrainian enterprises have shown remarkable adaptability, developing innovative approaches to maintain operations and plan for an uncertain future. By focusing on flexibility, finance resilience and strategic adaptations, these businesses are not just surviving but laying the groundwork for post-war recovery and growth.

As the situation continues to evolve, the ability to creative adapt business plans will remain crucial for Ukrainian enterprises. The lessons learned and strategies developed during this challenging period may well inform resilient business practices globally, especially in volatile or crisis-prone environments.

References:

1. Irene Yepifanova, Viacheslav Dzhedzhula, “FEATURES OF STRATEGIC MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN CONDITIONS OF WAR”. Innovation and Sustainability (2023). URL: https://www.researchgate.net/publication/378675462_FEATURES_OF_STRATEGIC_MANAGEMENT_OF_ENTERPRISES_IN_CONDITIONS_OF_WAR
2. Oksana KOVALYK, Karyna SKLIAROVA, “Specificity of the process of planning business structures in the field of hospitality in war conditions”. Economics Finances Law 5/2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/381300979_Specificity_of_the_process_of_planning_business_structures_in_the_field_of_hospitality_in_war_conditions
3. Olha ZASLAVSKA, “Assessment of the financial and economic situation at Ukrainian enterprises during the war”. Economics Finances Law 5/2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/381300614_Assessment_of_the_financial_and_economic_situation_at_Ukrainian_enterprises_during_the_war
4. Добропас А. В. “Державні програми підтримки бізнесу у період війни”, Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка", 2023. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/12638/1/75%20Т.2-388-390.pdf>
5. О. В. Родіна, Т. В. Савченко, М. А. Довганьов, “ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ”. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету 2024. URL: <http://econvisnyk.dstu.dp.ua/article/view/306402>

*Балко Аліна Володимирівна,
студентка, Державний
торговельно-економічний
університет*

*Науковий керівник:
Ковальова Марія Леонідівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародного
менеджменту, Державний
торговельно-економічний
університет*

ТЕНДЕНЦІ В ЕКСПОРТІ КУКУРУДЗИ УКРАЇНСЬКИМИ КОМПАНІЯМИ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4999/>

Після розпаду Радянського Союзу в 1991 році Україна стала головним учасником у світовій торгівлі пшеницею, кукурудзою, ячменем, соняшниковим насінням і олією. На початку 1990-х на Україну припадала невелика частка світового експорту пшениці, у вегетаційний сезон з 2021-2022 рр. це число зросло майже до 10 відсотків. Того ж сезону Україна була найбільшим у світі виробником насіння соняшнику, четвертим – ячменю, шостим і сьомим – кукурудзи та пшениці відповідно, згідно з даними Міністерства сільського господарства США [1]. А аграрний сектор є центральною опорою економіки України – у 2021 році сільськогосподарська продукція становила 41 відсоток загального експорту країни, а в аграрному секторі було зайнято 14 відсотків її робочої сили.

Україна займає ключову позицію на світовому ринку кукурудзи, постачаючи до 10-12% глобального обсягу цієї культури. Військові дії, що розпочалися у 2022 році, спричинили суттєві труднощі в експорті, особливо через блокаду Чорноморських портів – головного шляху для постачання зернових на світовий ринок. Однак Україна активно працює над розв'язанням логістичних проблем, використовуючи альтернативні маршрути і зберігаючи свої позиції на міжнародному ринку сільськогосподарської продукції.

Одним із найбільших імпортерів української кукурудзи є Європейський Союз. У 2022-2023 році близько 40% кукурудзи експортувалося до країн ЄС (Діаграма 1). Серед основних покупців виділяються: Польща, Іспанія та Нідерланди. Польща закуповує близько

6 мільйонів тонн кукурудзи щорічно, що робить її одним із найбільших споживачів цієї культури в Європі.

Окрім ЄС, значну частку української кукурудзи закуповує Китай [2]. У 2022 році експорт до Китаю склав приблизно 5 мільйонів тонн, що є важливим показником для тваринницького сектора країни (Діаграма 1). Попит на зернові культури в Китаї залишається стабільним, оскільки ця країна потребує значних обсягів корму для тваринницької індустрії.

Діаграма 1

Розподіл експорту кукурудзи з України по країнах у 2023 році [3].

Крім того, українська кукурудза активно експортується до країн Північної Африки, зокрема Єгипту та Тунісу. Ці країни залежать від імпорту для задоволення своїх продовольчих потреб, і українська кукурудза є важливим компонентом їхньої продовольчої безпеки. Загалом, до 2022 року Україна експортувала близько 7-8 мільйонів тонн кукурудзи до цих регіонів [4].

На сьогодні ситуація з експортом кукурудзи залишається складною через кілька ключових факторів. Основним викликом є блокада Чорноморських портів після виходу Росії з Чорноморської зернової ініціативи у липні 2023 року. До цієї блокади Україна експортувала до 90% свого зерна саме через чорноморські порти, такі як Одеса та Чорноморськ. Після припинення цієї ініціативи, Україна змушена була переорієнтувати свій експорт на альтернативні маршрути. Зокрема, значна частина експорту тепер проходить через дунайські порти Ізмаїл і Рені, а також залізничні та автотранспортні маршрути через країни Європейського Союзу. У 2023 році Україна активно використовувала ці маршрути для експорту понад 5 мільйонів тонн зернових. Однак

логістичні витрати при транспортуванні через ЄС значно вищі через складнішу інфраструктуру та різницю у ширині залізничних колій.

Ще одним викликом є зростання витрат на виробництво. Ціни на пальне, добрива та засоби захисту рослин суттєво зросли через війну, що посилює фінансовий тиск на українських фермерів. У той же час, обмежені можливості зберігання врожаю в умовах війни знижують ефективність збирання та експорту продукції.

Станом на вересень 2024 року, Україна експортувала приблизно 57,5 млн. т. зернових та олійних культур, що склало близько 29,3 млн. т. на суму \$4,7 млрд, при виробництві минулого року – 29,6 млн. т. [5]. Попри всі виклики, пов'язані з війною, українські фермери продовжують збирати врожай та експортувати його через наявні маршрути. Варто зазначити, що Українські фермери також стикаються зі значним фінансовим тиском через високу вартість виробництва та логістики. У 2023 році ціни на кукурудзу на внутрішньому ринку України коливалися між 135 і 158 доларів за тону [6].

Попри поточні труднощі, Україна продовжує працювати над вирішенням логістичних проблем та збереженням своєї конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Відновлення морських шляхів, таких як новий чорноморський коридор, є ключовим фактором для подальшого розвитку українського експорту кукурудзи.

Український уряд також активно співпрацює з європейськими країнами та міжнародними організаціями для покращення залізничної та портової інфраструктури, що може допомогти збільшити обсяги експорту в майбутньому. Крім того, Україна розглядає можливість укладення нових торговельних угод з країнами Азії, Африки та Близького Сходу для розширення своїх експортних ринків. Це може допомогти компенсувати втрати, спричинені обмеженням доступу до традиційних чорноморських маршрутів [7].

Отже, український ринок кукурудзи переживає складний період через логістичні та фінансові труднощі, пов'язані з війною. Проте завдяки активному пошуку нових рішень та підтримці міжнародних партнерів Україна зберігає свої позиції на світовому ринку зернових.

Література:

1. Міністерство сільського господарства США (2022). Факти про Україну. Доступно за: <https://fas.usda.gov/sites/default/files/2022-04/Ukraine-Factsheet-April2022.pdf>.
2. Elevatorist (2022). Глобальна кукурудза: тримати чи продавати царицю полів? Доступно за: <https://elevatorist.com/blog/read/743-globalnaya-kukuru-za-derjat-ili-prodavat-tsaritsu-poley>.

3. Міністерство сільського господарства США. Експорт кукурудзи у 2023 році. – Доступно за: <https://fas.usda.gov/data/commodities/corn>
4. AgroPortal (2022). Ринок кукурудзи: напрями експорту можуть змінитися. Доступно за: <https://agroportal.ua/news/ukraine/rinok-kukurudzi-napryamki-eksportu-mozhut-zminitisya>.
5. Укрінформ (2023). Україна у 2023/2024 МР експортувала 57,5 мільйона тонн зернових та олійних. Доступно за: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3885013-ukraine-u-20232024-mr-eksportovala-575-milijona-tonn-zernovih-ta-olijnih.html>.
6. Landlord (2023). Ціни на кукурудзу досягли найнижчого рівня за минулі три роки. Доступно за: <https://landlord.ua/news/cziny-na-kukurudzu-dosyagly-najnyzhchogo-rivnya-za-mynuli-try-roky/>.
7. Куркуль (2023). Аналітики оприлюднили прогнози щодо географії експорту кукурудзи в сезоні 2024/25. Доступно за: <https://kurkul.com/news/36783-analitiki-oprilyudnili-prognozi-schodo-geografiyi-eksportu-kukurudzi-v-sezoni-2024-25>.

*Коваленко Володимир Петрович,
магістр, аспірант,
Європейський університет*

*Бреус Світлана Василівна,
доктор економічних наук, професор,
Європейський університет*

КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ КОНТРАКТНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4986/>

Маркетингова діяльність є одним з важливих аспектів діяльності будь-якої компанії, вона надає можливість компанії закріпити позиції на існуючих ринках збуту продукції, забезпечити належну збутову політику, підвищити рівень конкурентоспроможності продукції та компанії в цілому тощо, зокрема за рахунок використання різноманітних способів позиціонування й просування продукції, взаємодії зі споживачами, вдосконалення продукції та послуг тощо. Успішність компанії на ринку як суб'єкта господарювання (й зокрема представників галузі фармацевтики таких як контрактні дослідницькі організації) значним чином залежить від рівня використання маркетингових заходів у комплексі, зокрема тих, що визначають позиціонування товару на ринку фармацевтичних товарів

та послуг. Проте, специфіка використання маркетинг заходів саме фармацевтичної галузі, як то у сфері клінічних випробувань, має специфічні риси, чим значним чином обумовлені деякі особливості його використання у цій сфері.

Маркетинг у фармацевтичній галузі є комплексною системою організації виробництва, проведення клінічних випробувань та збуту продукції на рівні фармацевтичної компанії, яка зорієнтована на те, аби максимально задовольнити попит споживачів та отримати на основі цього високий та тривалий прибуток. Продукція фармацевтичних компаній користується попитом. Лікарські засоби, вироби медичного призначення, фармацевтичні препарати тощо використовуються у різних сферах, тому виробництво фармацевтичної продукції здійснюється у достатньо великих обсягах. Проте слід зазначити, що для ринку фармацевтичної продукції характерним є високий рівень конкуренції, зокрема з боку потужних гравців таких як транснаціональні корпорації. Тому використання комплексу маркетингу може сприяти підвищенню ефективності функціонування компанії як вагомому конкурента на ринку фармацевтичної продукції та послуг [1].

Комплекс маркетингу є набором засобів маркетингу, сукупність яких контрактна дослідницька організація використовує для здійснення певного впливу на ринок, основна мета якого полягає у досягненні бажаного результату, як то: просування на ринок нового продукту, послуг тощо. До складу комплексу маркетингу входять усі заходи, які контрактна дослідницька організація може використовувати для активізації попиту на проведення клінічних випробувань лікарських препаратів, виробів медичного призначення тощо. Комплекс маркетингу за структурою є таким же як і підприємств інших галузей [2]. Основними складовими комплексу маркетингу зазвичай є:

- продукт (англ. product) – товар, який пропонує компанія;
- ціна (англ. price) – ціна, за яку компанія пропонує свій товар;
- методи збуту або розповсюдження (англ. place) – ті, які сприяють забезпеченню доступності товару для покупців;
- методи просування чи маркетингової комунікації (англ. promotion) – ті, що сприяють поширенню інформації про товар.

Зважаючи на особливості функціонування контрактної дослідницької організації комплекс маркетингу має свої специфічні риси, які знаходяться у межах основних, притаманних суб'єктам господарювання інших секторів економіки. Основними з них є такі:

- продуктом, який пропонує контрактна дослідницька організація, є послуги з планування та проведення клінічних досліджень, управління клінічними даними, аналізування даних, підготовка звітів, регуляторні консультації тощо. Ці послуги можуть замовляти як великі

транснаціональні фармацевтичні корпорації, так і вітчизняні українські фармацевтичні компанії;

- ціна продукту, інакше послуг, які пропонують контрактні дослідницькі організації, може бути абсолютно різною й залежить від фази клінічного випробування, протоколу дослідження, обсягу робіт, складності проєкту, тривалості дослідження тощо;

- методи розповсюдження послуг контрактної дослідницької організації передбачають: існування офісів в ключових регіонах; функціонування сайту компанії для замовлення послуг; участь у міжнародних конференціях; проведення ефективної організації досліджень у різних регіонах та країнах; партнерство з місцевими медичними установами;

- методи просування чи маркетингової комунікації контрактних дослідницьких організацій зазвичай передбачають: здійснення співробітництва зі спеціалізованими науковими виданнями; участі у конференціях, семінарах тощо; організації презентацій для потенційних клієнтів; проведення персональних зустрічей з представниками фармацевтичних компаній [3].

Враховуючи зазначене, можна констатувати, що використання комплексу маркетингу є важливим для здійснення ефективної діяльної контрактних дослідницьких організацій задля створення якісного продукту чи послуги, налагодження зв'язків зі споживачами та забезпечення його ефективного просування. Його доцільно вважати базисом для побудови маркетингової організаційної структури таких організацій.

Список використаних джерел:

1. Кузьмичук Н. В., Куценко Т. М., Коваль В. В., Бондарь В. А. Маркетинг лікарських препаратів у контексті державного регулювання фармацевтичного ринку. *Центральноукраїнський науковий вісник*. 2020. № 5 (38). С. 190-196.
2. Ткаченко Н. О., Демченко В. О., Червоненко Н. М., Зарічна Т. П. Маркетинг у фармації та парфумерно-косметичній галузі : Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів фармацевтичного факультету спеціальності «Технології парфумерно-косметичних засобів». Запоріжжя : ЗДМУ, 2016. 100 с.
3. Гончар В. Маркетингова підсистема механізму регулювання фармацевтичного ринку. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 4. С. 206-214.

*Скрипка Олександр Олександрович,
м. Київ, Україна
ORCID: 0009-0000-3289-2945*

МАРКЕТИНГ ПЕРСОНАЛУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4998/>

У сучасних умовах швидких змін на ринку праці важливим завданням для компаній є утримання та розвиток висококваліфікованих працівників. Одним із ключових інструментів, що сприяє цьому, є маркетинг персоналу, який охоплює стратегії залучення та утримання співробітників, орієнтовані на підвищення конкурентоспроможності організації.

Метою статті є аналіз сучасних підходів до маркетингу персоналу, їхнього впливу на конкурентоспроможність організацій та визначення основних інноваційних стратегій у цій сфері.

Ринок праці зазнає значних змін під впливом цифровізації, глобалізації та нових форм праці. Як зазначає Бондаренко [1, с. 145], для організацій стає критично важливим залучення кваліфікованих працівників через використання новітніх підходів до управління кадрами. Одним із таких підходів є впровадження персоналізованих стратегій маркетингу персоналу, які враховують індивідуальні потреби співробітників та сприяють їхньому утриманню в компанії [2, с. 28].

Цифрові технології також відіграють важливу роль у цьому процесі. Сучасні HR-платформи дозволяють автоматизувати процеси рекрутингу, підвищувати ефективність роботи з даними та використовувати аналітичні інструменти для оцінки результатів [3, с. 190]. Інноваційні HR-стратегії, такі як гнучкі форми зайнятості, дистанційна робота та індивідуалізовані пакети мотивацій, стають невід'ємною частиною сучасного маркетингу персоналу [4, с. 41].

Маркетинг персоналу відіграє ключову роль у підвищенні конкурентоспроможності організацій. Впровадження інноваційних HR-стратегій, персоналізованих підходів до управління кадрами та використання цифрових технологій дозволяють компаніям залучати та утримувати кваліфікованих працівників, що сприяє зростанню ефективності та продуктивності бізнесу.

Література:

1. Бондаренко С. І. Стратегічний маркетинг персоналу в умовах глобалізації економіки // Економічний вісник університету. – 2022. – № 45. – С. 143-150.
2. Зінченко Л. П. Маркетинг персоналу: сучасні підходи та виклики // Журнал "Менеджмент і маркетинг". – 2021. – № 2. – С. 25-30.
3. Павлюк О. М. Використання цифрових технологій у рекрутингу та управлінні персоналом // Управління та адміністрування. – 2023. – № 12. – С. 188-195.
4. Карпенко В. С. Інноваційні підходи до управління людськими ресурсами в контексті цифровізації // Трудові ресурси та інновації. – 2023. – № 1. – С. 38-45.

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

*Берч Вероніка Вікторівна,
кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри
конституційного права та
порівняльного правознавства,
Державний вищий навчальний
заклад «Ужгородський
національний університет»
ORCID: 0000-0002-3837-4724*

ПРОБЛЕМА НИЗЬКОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ В УЧАСТІ У СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ В РОЛІ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4975/>

Інститут присяжних є однією з ключових складових демократичного правосуддя, яка забезпечує залучення громадян до судового процесу та сприяє прозорості й справедливості судових рішень. Проте в Україні інститут присяжних стикається з низкою проблем, однією з яких є низька зацікавленість громадян в участі у судовому засіданні в ролі присяжних. Така проблема має негативні наслідки для функціонування судової системи та підриває довіру до правосуддя.

Однією з головних причин, через яку громадяни не виявляють інтересу до участі в судових засіданнях у ролі присяжних, є недостатній рівень інформування про цей інститут. Багато людей просто не знають про свої права та обов'язки як потенційних присяжних, а також про важливість їхньої участі у судовому процесі. Брак правової освіти та інформованості призводить до того, що громадяни сприймають роль присяжного як додатковий тягар, а не як можливість здійснити одне із своїх конституційних прав та таким чином вплинути на справедливість правосуддя. Недовіра до судової системи, яка є наслідком корупції, політичного впливу та непрозорості судових рішень, також сприяє низькій зацікавленості громадян у ролі присяжних. Багато людей не вірять, що їхня участь у судовому процесі може реально вплинути на кінцевий результат, і тому відмовляються брати на себе цю відповідальність. Слід

також підкреслити, що участь у судовому засіданні у ролі присяжного потребує часу та зусиль, що може бути економічно не вигідним, особливо якщо компенсація за втрачений дохід є недостатньою.

Зауважимо, що важливо враховувати і психологічні бар'єри, які перешкоджають громадянам брати участь у судових засіданнях у ролі присяжних. Люди, як правило, відчувають страх перед відповідальністю за прийняття рішення, яке може вплинути на життя іншої людини. Відсутність впевненості у своїх знаннях або сумніви в об'єктивності насправді є серйозними перешкодами для участі у судовому процесі в ролі присяжного.

На наше переконання, для подолання низької зацікавленості громадян у здійсненні функцій присяжних необхідно активніше інформувати населення про цей інститут через проведення інформаційних кампаній, спрямованих на роз'яснення прав і обов'язків присяжних, а також через введення правової освіти в школах і університетах, що сприятиме підвищенню рівня правової свідомості серед населення. Також важливо працювати над підвищенням прозорості та незалежності судової системи, що допоможе відновити довіру громадян до правосуддя.

Зважаючи на визначені нами перешкоди, одним зі шляхів залучення більшої кількості громадян до реалізації функціонального призначення присяжних є запровадження адекватної компенсації за втрачений дохід, та й загалом забезпечення належної фінансової підтримки для тих, хто бере участь у судових засіданнях у такий спосіб. Для подолання психологічних бар'єрів, у свою чергу, необхідно проводити тренінги та семінари для присяжних, які допоможуть їм підготуватися до виконання своїх обов'язків.

Проблема низької зацікавленості громадян у ролі присяжних в Україні є серйозним викликом для ефективного функціонування судової системи. Для її вирішення необхідно здійснити комплекс заходів, спрямованих на підвищення інформованості населення, зміцнення довіри до судової системи, забезпечення економічної підтримки присяжних та подолання психологічних бар'єрів. Лише комплексний підхід дозволить підвищити зацікавленість громадян у реалізації права бути присяжним, що, в свою чергу, сприятиме розвитку демократичного правосуддя в Україні.

*Вовчук Тетяна Романівна,
студентка 2 курсу ОР «Магістр»
Навчально-наукового інституту
права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

*Науковий керівник:
Грабовська Оксана Олександрівна,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного процесу
Навчально-наукового інституту
права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ ВІД ЗАГАЛЬНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4988/>

У сучасних умовах, коли судова система стикається з величезним обсягом справ та обмеженими ресурсами, спрощене провадження пропонує механізм швидкого та більш економного вирішення правових спорів.

З часу поділу позовного провадження на загальне та спрощене, закріплення у цивільному процесуальному законі відповідних процедур, наукова дискусія з приводу доцільності та своєчасності нововведень не вщухає.

Науковцями висловлюються різні точки зору з приводу змістовної складової поняття «спрощене позовне провадження».

Наприклад, В. І. Бобрик розглядає спрощене позовне провадження як безальтернативний (щодо загального позовного й наказного проваджень) вид позовного провадження з простою та доступною процедурою, за якою суд першої інстанції швидко розглядає виключний перелік малозначних і нескладних спорів на підставі поданих учасниками справи письмових доказів як з викликом, так і без виклику сторін за активного процесуального сприяння з боку суду [1, с. 5].

У навчальній літературі зазначається, що спрощене позовне провадження не є самостійним видом провадження, а становить спрощену конструкцію загального позовного провадження як певної процедури розгляду та вирішення цивільних справ зі спорів про право, у випадках,

передбачених ЦПК [2, с. 244], спрощене позовне провадження призначене для розгляду малозначних справ, справ, що виникають із трудових відносин, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи [3, с. 128].

Виходячи із самого визначення терміну «спрощене» (як простішого варіанту чого-небудь нескладного), можна зробити висновок, що спрощене позовне провадження є більш простим, ніж загальне позовне провадження.

Для підтвердження цієї думки необхідно здійснити порівняння процедур розгляду судом справ в порядку загального позовного провадження, та в порядку спрощеного позовного провадження. Це дасть можливість виявити специфічні ознаки останнього.

I. Строк розгляду справи

За правилами загального позовного провадження розгляд справи може тривати, як мінімум, 125 днів, з яких: 5 днів на відкриття провадження у справі (ч. 1 ст. 187 ЦПК України), 60 днів на проведення підготовчого провадження, з можливістю продовження цього строку ще на 30 днів (ч. 3 ст. 189 ЦПК України), і 30 днів на розгляд справи по суті (ч. 2 ст. 210 ЦПК України) [4].

Для спрощеного провадження встановлено скорочені строки розгляду та вирішення судом. Відповідно до ч. 1 ст. 275 ЦПК України, суд розглядає справи у порядку спрощеного позовного провадження протягом розумного строку, але не більше шістдесяти днів з дня відкриття провадження у справі [4].

Отже, строк розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження є вдвічі меншим, ніж у випадку розгляду справи в порядку загального позовного провадження.

II. Стадії судочинства

Розгляд справи у порядку загального позовного провадження передбачає проходження всіх передбачених ЦПК України стадій цивільного судочинства у суді першої інстанції, серед яких наявне підготовче судове засідання.

Зі змісту розділу III ЦПК України вбачається, що стадіями процесу у справах загального позовного провадження є наступні: відкриття провадження у справі, підготовче провадження, в рамках якого обов'язково призначається судове засідання, розгляд справи по суті [4].

У справах, які розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження, підготовче провадження законом не передбачено, а, отже,

й не передбачено підготовчого засідання, в яке залучаються учасники справи, представники, інші учасники судового процесу відповідно до ст. 197 ЦПК України [4].

Зокрема, згідно із ч. 1 ст. 51 ЦПК України суд першої інстанції має право за клопотанням позивача, у разі розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження, до початку першого судового засідання залучити до участі у ній співвідповідача.

В контексті специфіки стадійності процесу у справах спрощеного позовного провадження, також привертає увагу стадія розгляду справи по суті. Зі змісту Глави 6 Розділу III ЦПК України алгоритм розгляду по суті справ загального позовного провадження складається з наступних частин: 1) відкриття розгляду справи по суті, 2) з'ясування обставин справи та дослідження доказів, 3) судові дебати та 4) ухвалення та проголошення рішення [4].

По-іншому врегульовано цивільним процесуальним законом процедуру розгляду справ спрощеного позовного провадження по суті: за загальним правилом, встановленим частиною 1 статті 279 ЦПК України, для розгляду справ, які вирішуються судом в порядку спрощеного позовного провадження, діючими є правила, встановлені Кодексом для загального позовного провадження, з певними особливостями, визначеними у Главі 10 Розділу III ЦПК України [4].

Отже, незважаючи на відсутність окремої регламентації складових частин судового засідання у справах спрощеного позовного провадження, логічним видається висновок, що стадія розгляду таких справ по суті складається з таких само частин, які притаманні загальному позовному провадженню, а особливістю, відповідно до частини 8 статті 279 ЦПК України, є відсутність судових дебатів.

III. Обсяг участі сторін (учасників) у розгляді справи та судова практика щодо даного питання

Розгляд справ у загальному позовному провадженні відбувається з повідомленням і викликом учасників справи, а у випадку неявки в судове засідання учасника справи, щодо якого відсутні відомості про вручення йому повідомлення про дату, час і місце судового засідання або першої неявки в судове засідання учасника справи, якого повідомлено про дату, час і місце судового засідання, якщо він повідомив про причини неявки, які судом визнано поважними, суд відкладає розгляд справи в судовому засіданні відповідно до п.п. 1, 2 ч. 2 ст. 223 ЦПК України.

На відміну від зазначеного, суд розглядає справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін за наявними доказами і письмовими поясненнями, які викладені у заявах по суті

справи (ст. 279 ЦПК України) [4], у зв'язку з чим прослідковується взаємозв'язок спрощеного позовного провадження із письмовим процесом.

На сьогодні запровадження письмової процесу розгляду справи є доволі поширеною практикою для окремих категорій справ.

Так наприклад, Регламент Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу ЄС 861/2007 від 11 липня 2007 р. «Про заснування європейської процедури врегулювання спорів з невеликою сумою позову» визначає, що Європейська процедура дрібних позовів має бути письмовою процедурою, за винятком випадків, коли суд або трибунал визнає необхідним усне слухання або сторона заявила на це прохання. Суд або трибунал може відмовити у задоволенні такого прохання. Така відмова не може бути оскаржена окремо [5].

Проте не можна не зважати на такий принцип судочинства як право бути вислуханим, що є одним із фундаментальних прав особи, яка зазнала втручання у свої права, свободи або інтереси.

Забезпечення реалізації права бути вислуханим є необхідною передумовою того, що сторони будуть «почуті» судом, а відповідні засади повинні визначати всю систему цивільного судочинства.

Разом з тим, як справедливо зауважує Т. Масло, незважаючи на публічний інтерес у встановленні спрощених процедур, процесуальна форма повинна бути гнучкою: вона покликана встановити та забезпечити процесуальні засоби, які дозволять заінтересованій особі надати свої аргументи чи заперечення у той спосіб, який особа вважає для себе прийнятним, враховуючи справедливу можливість та достатній розумний час [6, с. 39].

Тому для забезпечення права бути вислуханим та права на справедливий судовий розгляд в ЦПК, як і в європейській процедурі з розгляду дрібних (малозначних) справ, передбачена можливість розгляду справи за участю сторін.

Так, у ч. 5 ст. 279 ЦПК України визначено два випадки коли справа може бути розглянута з повідомленням сторін. По-перше, за наявності клопотання однієї із сторін, по-друге, з власної ініціативи суду. Визначений строк можливої подачі такого клопотання, а саме: позивачу – з позовом або не пізніше п'яти днів із дня отримання відзиву, а відповідачу – у строк для подання відзиву.

Суд, визначаючи порядок розгляду справи, повинен враховувати бажання сторін, їх право бути вислуханим і виключні підстави для відмови у задоволенні такого клопотання сторін.

При цьому, варто звернути увагу на практику Верховного суду у подібних питаннях.

Як зазначено, зокрема, в ухвалі Великої Палати Верховного суду від 14.05.2019 року у справі № 522/7636/14-ц (провадження № 14-636цс18), «бажання сторони у справі викласти під час публічних слухань свої аргументи, які висловлені нею в письмових та додаткових поясненнях, не зумовлюють необхідність призначення до розгляду справи з викликом її учасників» [7].

У постанові Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду від 26.10.2022 року у справі № 712/1100/20 (провадження № 61-4266св22) зазначено, що «публічний розгляд справи може бути виправданим не в кожному випадку, зрештою, у певних випадках влада має право брати до уваги міркування ефективності й економії» [8].

Вищевказане кореспондується і з позицією ЄСПЛ (рішення від 08 грудня 1983 року у справі "Axen v. Germany", заява № 8273/78 [9], рішення від 25 квітня 2002 року "Varela Assalino contre le Portugal", заява № 64336/01 [10]), згідно якої «у випадках, коли мають бути вирішені тільки питання права, то розгляд письмових заяв, на думку ЄСПЛ, є доцільнішим, ніж усні слухання, і розгляд справи на основі письмових доказів є достатнім.

Заявник (в одній із зазначених справ) не надав переконливих доказів на користь того, що для забезпечення справедливого судового розгляду після обміну письмовими заявами необхідно було провести також усні слухання. Зрештою, у певних випадках влада має право брати до уваги міркування ефективності й економії.

Зокрема, коли фактичні обставини не є предметом спору, а питання права не становлять особливої складності, та обставина, що відкритий розгляд не проводився, не є порушенням вимоги пункту 1 статті 6 Конвенції про проведення публічного розгляду справи».

Зважаючи на вищевикладені позиції судів, непоодинокими є випадки, коли суди відмовляють у задоволенні клопотань сторін про розгляд справи в порядку загального позовного провадження, мотивуючи це відсутністю необхідності виклику сторін для надання пояснень з огляду на предмет спору та характер спірних правовідносин (наприклад – Ухвала Залізничного районного суду м. Львова від 23.08.2024 у справі №462/4876/24 [11]).

IV. Практика судів першої інстанції у контексті наслідків подання зустрічного позову у спрощеному провадженні

На відміну від загального позовного провадження, спрощене провадження не передбачає можливості розгляду справи із зустрічним позовом.

У ч. 4 ст. 193 ЦПК України закріплено, що у випадку подання зустрічного позову у справі, яка розглядається за правилами спрощеного позовного провадження, суд постановляє ухвалу про перехід до розгляду справи за правилами загального позовного провадження.

Приклад 1:

Ухвалою Іванківського районного суду від 26.03.2024 р. відкрито провадження у справі № 366/433/24 в порядку спрощеного позовного провадження з викликом сторін (позов про стягнення аліментів на утримання неповнолітньої дитини).

22.04.2024 р. до суду надійшла зустрічна позовна заява про стягнення аліментів на утримання неповнолітньої дитини.

Дослідивши матеріали справи, суд вважав, що обидва позови взаємопов'язані і спільний їх розгляд є доцільним, а отже, постановив ухвалу від 21.08.2024 у справі № 366/433/24, якою об'єднав обидва позови у одне провадження, перейшов до розгляду справи за правилами загального позовного провадження та призначив підготовче засідання за участю сторін [12].

Приклад 2:

Ухвалою Заводського районного суду м. Миколаєва від 30.01.2024 у справі № 487/682/24 було відкрито провадження у справі в порядку спрощеного позовного провадження (позов про стягнення заборгованості за кредитним договором).

15.07.2024 відповідач подала до суду зустрічну позовну заяву до ТОВ "Укр кредит фінанси" про визнання недійсним п. 4.6 Договору про відкриття кредитної лінії.

Дослідивши матеріали справи, суд прийшов до переконання про необхідність переходу розгляду справи за первісним позовом про стягнення заборгованості за кредитним договором та зустрічним позовом про визнання недійсним пункту кредитного договору за правилами загального позовного провадження та призначення підготовчого судового засідання, у зв'язку з чим постановив відповідну ухвалу від 20.08.2024 [13].

Приклад 3:

19 липня 2024 року позивач звернувся до Глобинського районного суду з позовом до відповідача про виділ частки із спільної часткової власності в окрему одиницю та визнання права власності на частину домоволодіння в натурі.

Ухвалою суду від 19 липня 2024 року відкрито провадження у справі №527/1996/24, справу постановлено розглядати за правилами спрощеного позовного провадження з викликом сторін.

15 серпня 2024 року відповідачем подано до суду зустрічну позовну заяву до позивача про виділ частки із спільної часткової власності в окрему одиницю та визнання права власності на частину домоволодіння в натурі.

Дослідивши матеріали справи та зважаючи на подання зустрічного позову, Глобинський районний суд вважав за необхідне перейти від розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження до розгляду справи за правилами загального позовного провадження, за результатом чого постановив відповідну ухвалу від 15.08.2024 у справі № 527/1996/24 [14].

Аналіз судової практики свідчить, що суди дотримуються положення, закріпленого у частині 4 статті 193 ЦПК України. Перехід від спрощеного позовного провадження до загального у випадку подання відповідачем зустрічного позову, зумовлює вважати процес таким, що ускладнився, а отже, спрощена процедура не дозволить з'ясувати усі обставини тією мірою, як це можливо у порядку загального позовного провадження, зважаючи на його правову природу.

Наразі ж, обґрунтованими видаються наступні висновки.

По-перше, під поняттям «спрощене позовне провадження» можна розуміти такий вид позовного провадження, який надає можливість сторонам у короткий проміжок часу вирішити спір у порядку, встановленому чинним цивільним процесуальним законодавством.

По-друге, для розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження встановлені скорочені строки як для розгляду справи (ст. 275 ЦПК України), так і для вчинення окремих процесуальних дій (ч. 1, 3 ст. 278, ч. 4 ст. 279 ЦПК України).

По-третє, особливістю розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження, відповідно до частини 8 статті 279 ЦПК України, є відсутність судових дебатів.

По-четверте, за загальним правилом, встановленим у ст. 279 ЦПК України, суд розглядає справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами.

По-п'яте, в межах розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження відповідач не має можливості подати зустрічний позов, оскільки вчинення такої процесуальної дії зумовить перехід до розгляду справи за правилами загального позовного провадження (ч. 4 ст. 193 ЦПК України).

Таким чином, закріплення інституту спрощеного провадження у Цивільному процесуальному кодексі України повинно сприяти

підвищенню ефективності правосуддя, а саме: швидкому розгляду цивільної справи, зменшенню судових витрат сторін, пов'язаних із розглядом справи, зменшенню навантаження на суддів.

Література:

1. Бобрик В. І. Диференціація цивільного судочинства : автореф. дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2021. 40 с.
2. Цивільний процес: навчальний посібник / К.В. Гусаров, М.В. Жушман, С.О. Кравцов та ін. Харків : Право, 2020. 390 с.
3. Ізарова І. О., Ханик-Посполітак Р. Ю. Цивільний процес України : навчальний посібник. Київ : ВД «Дакор», 2019. 274 с.
4. Цивільний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
5. Регламент Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу ЄС 861/2007 від 11 липня 2007 р. «Про заснування європейської процедури врегулювання спорів з невеликою сумою позову».
6. Масло Т. Пропорційність обмежень права бути вислуханим під час здійснення спрощених процедур у цивільному судочинстві. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 2. С. 36-40.
7. Ухвала Великої Палати Верховного суду від 14.05.2019 року у справі №522/7636/14-ц (провадження № 14-636цс18). URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/81776268>.
8. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду від 26.10.2022 року у справі № 712/1100/20 (провадження № 61-4266св22). URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/107219298>.
9. Рішення ЄСПЛ від 08 грудня 1983 року у справі "Axen v. Germany", заява № 8273/78;
10. Рішення ЄСПЛ від 25 квітня 2002 року "Varela Assalino contre le Portugal", заява № 64336/01;
11. Ухвала Залізничного районного суду м. Львова від 23.08.2024 у справі №462/4876/24. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/121186804>.
12. Ухвала Іванківського районного суду від 21.08.2024 у справі №366/433/24. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/121119297>.
13. Ухвала Заводського районного суду м. Миколаєва від 30.01.2024 по справі № 487/682/24. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/121152609>.
14. Ухвала Глобинського районного суду від 15.08.2024 у справі №527/1996/24. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/121042474>.

*Дудар Єлизавета Миколаївна,
студентка 2 курсу магістратури
Навчально-наукового інституту
права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМАТИКА ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ НОТАРІАЛЬНОЇ ТАЄМНИЦІ НОТАРІУСАМИ УКРАЇНИ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4982/>

Для того, щоб збудувати сучасну правову державу слід гарантувати дотримання прав і свобод людини. Що стосується норм нотаріального законодавства, то вони містяться вимогу щодо посвідчення прав, а також фактів, що мають юридичне значення. При цьому нотаріус та його помічник повинні в обов'язковому порядку зберігати нотаріальну таємницю.

Важко не погодитись з думкою Ю. В. Желіховською, яка стверджує, що конфіденційність нотаріусів дуже важлива у здійсненні нотаріального провадження, оскільки вона зміцнює лояльність громадянина до нотаріуса і є однією із найважливіших норм нотаріуса, що гарантує його повноваження [3, с. 108].

Проблематика в тому, що нині, на моє переконання, зміст принципу нотаріальної таємниці не відповідає правовому регулюванню нотаріальної діяльності. Хоча Закон України «Про Нотаріат» і передбачає таке забезпечення інформації, надає тлумачення поняття «нотаріальна таємниця», та є суперечності в його застосуванні.

Перейду до моментів, які аргументують мою позицію, а саме: не секрет, що існують інформаційні реєстри, куди нотаріуси вносять, надану їм інформацію. Тобто ця інформація є публічною, оскільки розміщується в багатьох інформаційних ресурсах, у зв'язку з чим виникає питання: «Чи є місце таємниці взагалі?». Або ж прикладом послугує ситуація, коли у разі спору стосовно правочину щодо власності на майно, інформація про факти і осіб, пов'язаних з цими правочинами, вже не вважається нотаріальною таємницею, якщо вона вже відображена у позовній заяві. Однак нотаріальна таємниця залишається у всіх інших моментах (про майно, відносини сторін і т.д.) .

Так склалося, що публічно-правовий характер нотаріальної діяльності часто ускладнює збереження приватної таємниці, що може порушувати довіру до нотаріусів та навіть спричиняти правові конфлікти. Тому потрібно внести корективи для забезпечення ефективного виконання

принципу нотаріальної таємниці, можливо, через уточнення законодавства та розробку чітких правил щодо розголошення інформації та захисту даних заінтересованих осіб, тому що, я вважаю, таке розуміння даного принципу, що представлений у Законі України «Про Нотаріат» [1] не є ефективним.

Наприклад, мені імponує позиція Фурси С. Я., яка нотаріальну таємницю розглядає з двох боків. З одного боку, це таємниця особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії (мотив звернення та сам факт звернення до нотаріуса; надані для дослідження документи; досягнутий після звернення до нотаріуса результат; відомості про особисте життя особи тощо), з іншого – таємниця нотаріуса як фахівця (відомості про надані поради, консультації тощо). Важливими є обидві характеристики поняття таємниці вчинення нотаріальних дій, і обидві мають бути законодавчо закріплені [2, с. 52].

Нотаріальна таємниця, як важливий аспект нотаріальної діяльності, має бути належним чином захищеною від розголошення. За розголошення нотаріальної таємниці передбачена лише відповідальність на підставі самого Закону «Про нотаріат» [1]. Я вважаю, що механізм притягнення до відповідальності не є ефективним в період сьогодення. Наявна відсутність чіткого порядку притягнення до відповідальності за порушення цієї таємниці ускладнює її забезпечення. Зокрема, законодавство не визначає явних механізмів вжиття заходів у разі порушення нотаріусом цього принципу. Це може створити ситуацію, коли порушники не понесуть відповідальності за свої дії, а це загрожує втраті довіри до інституту нотаріату та правам осіб.

Обов'язок зберігати таємницю вчинення нотаріальних дій, як зазначає Н. М. Денисяк, є основою діяльності нотаріуса й запобігає можливості настання несприятливих наслідків у разі розголошення таємниці. У зв'язку з цим важливим є законодавче заповнення прогалин у питанні охорони нотаріальної таємниці [4, с. 138].

У своєму аналізі я б рухалась від питання: «Яким чином таємниця може бути розголошена нотаріусом?». Вбачається, що це він може зробити усно (в спілкування зі сторонніми до таємниці особами чи у присутності сторонніх), письмово (коли нотаріус надсилає повідомленням ці відомості, публікує їх випадково\не випадково).

При цьому, нотаріус може давати свідчення в якості свідка щодо відомостей, які становлять нотаріальну таємницю, лише у випадку, якщо цього вимагають особи, за дорученням яких або щодо яких вчинялися відповідні нотаріальні дії.

Не є порушенням нотаріальної таємниці: внесення нотаріусом інформації до державних реєстрів; звітність нотаріуса в рамках процедури фінансового моніторингу; надання нотаріусом інформації (виключно в обсязі та на підставах, визначених законом) на вимогу суду, правоохоронних органів, податкового органу, державних та приватних виконавців, Міністерства юстиції України.

Отже, вимога дотримання таємниці розповсюджується не тільки на зміст нотаріальної дії, але й на факт звернення до нотаріуса і на усні або письмові пояснення осіб – учасників нотаріальної дії або надання нотаріальної консультації.

При цьому, відповідно до ст. 12 Закону України «Про нотаріат» [1], серед підстав для анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю є порушення нотаріальної таємниці. Таке рішення може бути прийняте Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату на підставі подання Міністерства юстиції України, його територіальних органів.

Висновки. З огляду на це, необхідно розглянути можливість введення чітких правил і санкцій для порушників нотаріальної таємниці, процесу фіксації порушення, оскільки чіткості з Закону мною не вбачається. Це може включати в себе встановлення кримінальної або адміністративної відповідальності, введення відео фіксування нотаріального провадження з метою запобігання порушень та гарантування охорони прав людини на рівні законодавства. Такі заходи допоможуть забезпечити ефективний захист нотаріальної таємниці та зберегти довіру громадян до нотаріусів.

Література:

1. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12/conv#n352> (дата звернення: 16.09. 2024 р.).
2. Фурса С. Я. Теорія нотаріального процесу: науково-практичний посібник. Київ: Видавництво, 2012. 920 с.
3. Желіховська Ю. В. Поняття та гарантії таємниці вчинення нотаріальних дій. Університетські наукові записки. 2013. № 1. С. 108-112.
4. Денисяк Н. М. Нотаріальна таємниця як одна з важливих складових діяльності нотаріуса. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2014. № 7. С. 136-138.

*Ілляшев Михайло Ігорович,
аспірант Науково-дослідного
інституту приватного права і
підприємництва імені академіка
Ф.Г. Бурчака Національної академії
правових наук України
ORCID: 0009-0001-7995-8718*

*Науковий керівник:
Майданик Роман Андрійович,
доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії
правових наук України*

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТАНУ НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ
ВІТЧИЗНЯНИМИ ДОСЛІДНИКАМИ ПРОБЛЕМАТИКИ
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ
ЗА ДІЇ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ТА ДІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ,
ЩО НАЛЕЖАТЬ ДЕРЖАВІ**

Інтернет-адреса публікації на сайті:
<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4973/>

Із огляду на поступовий розвиток та утвердження демократичних цінностей, ідей гуманізму і громадянського суспільства у світі та в Україні, явище цивільно-правової відповідальності Держави та її органів досить довгий час не мало практичних дієвих механізмів імплементації, перебуваючи на, так би мовити, стадії зародження. Ситуація змінилась в середині 20 століття, відколи і почалось активне наукове дослідження цього інституту.

Слушно буде зауважити, що у період після здобуття Україною своєї незалежності вітчизняна наука продовжує активно реагувати на виклики сучасності, удосконалюючи концепції та підходи до вивчення правової природи інституту цивільно-правової відповідальності Держави та його складових із огляду на динаміку змін у законодавстві та тенденції правозастосування.

У цьому контексті не можливо не відзначити дисертаційне дослідження І.С. Канзафарової на тему «Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні» [1] та працю Н.С. Кузнецової під назвою «Інститут цивільно-правової відповідальності у вітчизняній та зарубіжній цивілістичній доктрині» [2], які зробили значний вклад у формування загального наукового уявлення про інститут цивільно-правової відповідальності, комплексне розуміння основ цивільно-правової відповідальності, її функцій та підстав виникнення. Ці роботи є

основоположними для розуміння сучасних тенденцій і проблем цивільно-правової відповідальності в цілому як виду юридичної відповідальності. Однак попри це, слід зауважити, що питання цивільно-правової відповідальності Держави за дії її органів та дії юридичних осіб, що їй належать, досліджується авторками досить фрагментарно.

Варто відзначити, що проблематиці саме цивільно-правової відповідальності Держави присвячені роботи таких вітчизняних авторів, як Д. В. Кравчук [3], О. О. Первомайський [4], Н. Якимчук [5], В. І. Ольшанченко [6] та ін. Наукові праці цих дослідників мають більш вузьке спрямування, пропонуючи аналіз явища цивільно-правової відповідальності через призму прав і обов'язків Держави та державних органів у певних видах правовідносин.

Спільною рисою робіт більшості перелічених вище дослідників є прикладний характер наукових висновків, які ґрунтуються на вивченні сучасного стану правотворчості в Україні та особливостях тлумачення і застосування національними судами норм права у конкретних правовідносинах. Зокрема, Д. В. Кравчук надає детальний перелік тих правових заходів, застосування яких, на її думку, є необхідним для приведення у відповідність процесу відшкодування шкоди Україною із засадами регулювання цивільно-правової відповідальності Держави в практиці Європейського суду з прав людини [3, с. 164-165]. У свою чергу, О. О. Первомайський зазначає, що для впорядкування відносин з притягнення Держави до цивільно-правової відповідальності, доцільно визнати Державу Україна основним та єдиним суб'єктом такої відповідальності, адже орган державної влади, як окрема одиниця, не є самодостатнім суб'єктом відповідальності [4, с. 66]. Для реалізації такого підходу автор пропонує внести зміни до чинного матеріального та процесуального законодавства України, які мають конкретизувати порядок притягнення Держави до відповідальності.

Із огляду на зазначене вище, можна зауважити певну однобічність вітчизняних наукових досліджень щодо питань цивільно-правової відповідальності Держави, адже вони стосуються переважно українських правових та соціологічних реалій і не враховують досвід іноземних країн.

На нашу думку, попри значну позитивну динаміку розвитку вітчизняного наукового доробку, йому не вистачає системного дослідження генезису інституту цивільно-правової відповідальності Держави за дії державних органів та дії юридичних осіб, що належать Державі, а також вивчення особливостей закріплення цього інституту у міжнародному праві і праві іноземних країн. Складні аспекти, пов'язані з притягненням Держави до цивільно-правової відповідальності в контексті державного імунітету, також є важливою і досі недостатньо вивченою

темою. Безперечно, завдяки детальному аналізу міжнародного правового досвіду вітчизняні дослідники зможуть сформулювати конструктивні рекомендації, які матимуть значну цінність для вдосконалення української правової системи у сфері цивільно-правової відповідальності Держави.

Література:

1. Канзафарова І. С. Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні: дис. ... док. юрид. наук: 12.00.03 / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2007. 453 с.
2. Кузнецова Н. С. Інститут цивільно-правової відповідальності у вітчизняній та зарубіжній цивілістичній доктрині. *Право України*. Київ. 2019. Вип. № 1. С. 186-203.
3. Кравчук Д. В. Цивільно-правова відповідальність держави за шкоду, заподіяну приватним особам: дис. ... док. Філософії : 081 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2020. 181 с.
4. Первомайський О. О. Цивільно-правова відповідальність держави Україна: конституційні засади. *Юридична Україна*. 2012. Вип. № 8. С. 62-67.
5. Якимчук Н. Сучасні проблеми правового регулювання порядку відшкодування шкоди державою. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. Вип. № 4. С. 87-93.
6. Ольшанченко В. І. Цивільно-правова відповідальність держави Україна перед суб'єктами підприємницької діяльності: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2021. 241 с.

*Коваль Юрій Олександрович,
аспірант 1-го курсу Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича
ORCID: 0009-0000-1321-3003*

ТЛУМАЧЕННЯ ВЕНЕЦІАНСЬКОЮ КОМІСІЄЮ ПРИНЦИПУ ЗАКОННОСТІ ДОКТРИНИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4996/>

Вступ. Згідно статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права [1]. Цей принцип є показником існування ефективної системи управління будь-якої демократичної, правової держави, зосереджений на встановленні демократичних стандартів як у

межах всієї правової системи, так і окремих її елементів. В Резолюції 1594 (2007) Парламентської Асамблеї Ради Європи («Принцип верховенства права») зазначено, що різноманітність розуміння принципу верховенства права як всередині Ради Європи, так і в її державах-членах викликає плутанину, тому існує необхідність подальшого осмислення цього питання [2]. Дане завдання було покладено на Венеціанську комісію. 25-26 березня 2011 року Венеціанська комісія на 86-ому пленарному засіданні консенсусно схвалила Доповідь про правовладдя у якій визначено шість ключових елементів принципу верховенства права, в тому числі законність як принцип.

Метою дослідження є з'ясування властивостей принципу законності мегапринципу верховенства права.

Методологічною основою дослідження стали антропосоціокультурний підхід, загальнонаукові принципи об'єктивності та історизму, методи системного та структурно-функціонального аналізу.

Виклад основних результатів дослідження. Венеціанська комісія здійснила титанічну роботу, яку неможливо переоцінити. Р. О. Гаврилук та П. С. Пацурківський зазначають, що ця доповідь містить унікальні інновації, які ознаменували собою початок змістовно нового етапу у розвитку доктрини верховенства права. Прикметно, що вони стали вислідом творчих зусиль представників багатьох європейських правничих культур і традицій, що представляли різні юридичні системи та наукові правничі школи – англійську, нідерландську, німецьку і фінську, які, в свою чергу, вивчили й узагальнили не лише власний національний досвід у сфері дотримання та реалізації принципу верховенства права, але й напрацювання європейської в цілому та міжнародної правничих спільнот [3, 57].

У доповіді Комісія дійшла висновку, що наразі можливий консенсус стосовно безумовних складників правовладдя. Серед шести складників першим вказано законність, включаючи прозору, з'ясовну (поясненну) та демократичну процедуру надання юридичної сили актам права [4]. На думку Комісії, цей принцип в першу чергу слід розуміти як неухильне дотримання правових норм. Даний обов'язок поширюється на фізичних та юридичних осіб, проте передусім на органи державної влади, а останні повинні мати дозвіл на вчинення своїх дій та діяти виключно у встановлених межах власних повноважень. Крім того, законність тлумачиться через заборону притягнення особи до відповідальності, якщо не було порушення правових норм (*nulla poena sine lege*), а також гарантування дотримання правових норм під час державного примусу. Комісія зазначає, що трактує поняття «право» через призму національного законодавства, але в умовах глобалізації та розвитку міжнародного права

це поняття слід розширювати і на міжнародний рівень, на якому принцип законності реалізується завдяки принципу *pacta sunt servanda*.

Комісія не зупинилася на досягнутому, а продовжила працювати в даному напрямку. Як наслідок, 11-12 березня 2016 року на її 106-ому пленарному засіданні було ухвалено «Мірило правовладдя». С. П. Головатий зазначає, що між напрацьованими Комісією продуктами першої та другої стадій є виразна відмінність: якщо спеціальній доповіді 2011 р. більше властивий теоретичний ухил, то дослідженню 2016 р. вже притаманна його практична спрямованість. Адже «Мірило правовладдя» сконструйовано як робочий інструмент для оцінювання того, якою мірою, принаймні конституційна і юридична структури, чинне законодавство, судова практика конкретної держави відповідають вимогам правовладдя [5, 68]. Дане дослідження містить Еталонні тести, які дають змогу детальніше розтлумачити та охарактеризувати властивості принципу законності як елементу мегапринципу верховенства права.

Першою властивістю принципу законності є ієрархічна вищість приписів актів права. Комісія підкреслює, що дії держави та її органів повинні відповідати приписам актів права і бути ними дозволені. М. І. Козюбра додає, що провідна роль закону має створювати базу для єдності та внутрішньої узгодженості всієї системи нормативних актів, що є однією з вимог верховенства права (правовладдя) [6, 17].

Другою властивістю принципу законності є дотримання приписів актів права. Ця ознака полягає у тому, що повноваження органів публічної влади повинні бути чітко визначені приписами права. Посадовці державних органів мають мати дозвіл на вчинення дій, проте лише в межах наданих повноважень із сумлінним дотриманням процесуальних та матеріальних правових норм. Ці ж обов'язки поширюються і на суб'єктів делегованих повноважень.

Третя властивість принципу законності – зв'язок між міжнародним і національним правом, оскільки принцип законності реалізується також і у міжнародному праві завдяки принципу *pacta sunt servanda*. Відповідно до статті 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою є частиною національного законодавства України. Комісія підкреслює, що приведення національного законодавства у відповідність із міжнародними договорами з прав людини, а національної судової практики – із практикою міжнародних судів у таких справах, є одним із найважливіших критеріїв оцінки стану дотримання правовладдя, проте це не зобов'язує державу встановлювати примат міжнародного права над національним законодавством.

Четвертою властивістю принципу законності є визначення меж повноважень виконавчої влади. Необмежені повноваження органів виконавчої влади притаманні абсолютистським і диктаторським системам,

що є неприпустимим у сучасному конституціоналізмі, який забезпечує верховенство законодавчих органів. Натомість органи виконавчої влади повинні видавати приписи права лише з метою виконання своїх публічних функцій.

П'ята властивість принципу законності — наявність законодавчих процедур. Комісія зазначає, що процес запровадження приписів права повинен бути прозорим, підзвітним, демократичним та забезпечувати участь всіх заінтересованих суб'єктів. Верховенство права нерозривно пов'язане із демократією, тому воно надає відповідні права меншості і паралельно обмежує владу більшості.

Шостою властивістю принципу законності слід виокремити законність в умовах надзвичайного стану. В контексті цієї властивості Комісія погоджується, що тимчасовий відступ від гарантування певних прав людини може бути здійснений з метою захисту безпеки держави, її органів та всього населення. Проте такий відступ повинен суворо обмежуватись як за обсягом, так і за тривалістю, інакше це може спричинити зловживання владою, придушення опозиції або обмеження прав людини. Будь-який надзвичайний стан повинен піддаватися парламентському контролю та судовому нагляду. Водночас, приписи міжнародних актів з прав людини забороняють обмеження права на життя, катування та нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання, рабство за будь-яких обставин.

Останньою, сьомою властивістю принципу законності є обов'язок виконання приписи актів права. Забезпечувати виконання цього обов'язку мають органи державної влади. Цей обов'язок має три складові — сумлінне дотримання правових норм приватними особами; обґрунтоване прийняття нових правових норм з боку держави та обов'язок посадових осіб державних органів діяти виключно в межах наданих їм повноважень.

Висновок. Таким чином, Венеціанська комісія відносить до властивостей принципу законності як елементу мегапринципу верховенства права ієрархічну вищість приписів актів права; дотримання приписів актів права; зв'язок між міжнародним і національним правом; визначення меж повноважень виконавчої влади; наявність законодавчих процедур; винятки за надзвичайних станів; обов'язок виконання приписи актів права. Цей перелік не є вичерпним і остаточним, оскільки Комісія регулярно оновлює «Мірила правовладдя», що дає підґрунтя для подальших досліджень з даної теми.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 22.09.2024).

2. Resolution 1594 (2007). The principle of the rule of law. Text adopted by the Standing Committee, acting in behalf of the Assembly, on 23 November 2007 (see Doc. 11343, report of the Committee on Legal Affairs and Human Rights, rapporteur: Mr. Jurgens).
3. Публічне право як цінність: колективна монографія. За ред. д.ю.н., проф. Р. О. Гаврилук та д.ю.н., проф. П. С. Пацурківського. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 2022. 400 с.
4. Про верховенство права: Доповідь, схвалена Венеціанською Комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року). Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDL-AD\(2011\)003rev-e](http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDL-AD(2011)003rev-e) (дата звернення: 23.09.2024).
5. Головатий С. Мірило правовладдя. Коментар. Глосарій. Rule of Law Checklist. Київ: ВАІТЕ, 2017. 163 с.
6. Мірило верховенства права (правовладдя) національного рівня: практика України (Rule of law Checklist at national level: case of Ukraine) / за заг. ред. М. Козюбри, упорядники та автори коментарів: В. Венгер, А. Заєць, Є. Зверев, М. Козюбра, Ю. Матвєєва, О. Цельєв; Центр дослідження проблем верховенства права та його втілення в національну практику України Національного університету «Києво-Могилянська академія». – Київ, 2020. – 144 с.

*Конончук Богданна Ростиславівна,
здобувачка вищої освіти освітнього
ступеня “бакалавр” юридичного
факультету Хмельницького
університету управління
та права імені Леоніда Юзькова*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАТРИМАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4991/>

Анотація: досліджено адміністративно-правові засади застосування адміністративного затримання Національною поліцією України. Виявлено ключові аспекти регулювання підстав, порядку та строків затримання відповідно до чинного законодавства, зокрема Кодексу України про адміністративні правопорушення. Проаналізовано цілі адміністративного затримання та гарантії захисту прав затриманих осіб. Зазначено механізми контролю за законністю

застосування затримання, що сприяють дотриманню правопорядку та прав громадян.

Адміністративно-правові засади застосування адміністративного затримання Національною поліцією України є важливим елементом правової системи держави, який забезпечує дотримання громадського порядку, захист прав і свобод громадян, а також ефективне здійснення правозастосовної діяльності поліцією. Застосування адміністративного затримання має бути чітко регламентоване і відповідати вимогам законодавства, що спрямоване на захист прав людини та мінімізацію можливих порушень з боку правоохоронних органів.

Ключовим нормативним актом, який визначає підстави, порядок та строки адміністративного затримання, є Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Відповідно до цього кодексу, адміністративне затримання є заходом адміністративного примусу, спрямованим на негайне припинення правопорушення, встановлення особи правопорушника та забезпечення належного оформлення матеріалів справи про адміністративне правопорушення.

Адміністративне затримання, здійснюване Національною поліцією України, регламентується низкою законодавчих актів, зокрема Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП) та Законом України "Про Національну поліцію". Відповідно до ст. 262 КУпАП, адміністративне затримання може бути застосоване поліцією у випадках вчинення правопорушень, таких як дрібне хуліганство, домашнє насильство, порушення громадського порядку під час зборів чи мітингів тощо. Метою затримання є припинення правопорушення, встановлення особи правопорушника та забезпечення належного провадження у справі [1].

Згідно з статтею 262 КУпАП [2], адміністративне затримання може застосовуватись у випадках, коли інші заходи адміністративного впливу не можуть бути ефективними. До таких підстав, зокрема, належать: порушення громадського порядку, яке потребує негайного втручання; дрібне хуліганство (стаття 173 КУпАП) [2]; незаконне проведення зборів, мітингів, демонстрацій (стаття 185-1 КУпАП) [2]; опір представникам поліції або іншим уповноваженим особам (стаття 185 КУпАП) [2].

Затримання можливе лише у випадках, коли є необхідність забезпечити негайне припинення правопорушення або є ризик ухилення особи від відповідальності. У разі, якщо адміністративне правопорушення може бути припинене без застосування затримання, використання цього заходу є недоцільним. Також, відповідно до ст. 43 Закону України "Про Національну поліцію", поліцейські мають право застосовувати фізичну силу та спеціальні засоби в рамках затримання, але лише у

випадках, якщо це необхідно для забезпечення безпеки та виконання завдань [3].

Процедура адміністративного затримання регламентується статтею 261 КУпАП, яка зобов'язує правоохоронців негайно повідомляти затриманого про підстави затримання та його права. Затриманому надається право на захист, зокрема, право на правову допомогу та спілкування з адвокатом. Поліція також зобов'язана повідомити близьких родичів або представників затриманого про місце його утримання.

Важливим аспектом є обмеження строків адміністративного затримання. Стаття 263 КУпАП встановлює максимальний строк затримання на три години [2]. Винятки можливі лише у випадках, передбачених законом, наприклад, коли особа перебуває у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння і необхідно провести медичне обстеження або інші процедури. У таких випадках строк затримання може бути продовжений до 72 годин, але тільки за наявності підстав, визначених законом [4].

Адміністративне затримання має кілька цілей, які зумовлюють його правомірність. По-перше, це забезпечення негайного припинення правопорушення, яке може створювати загрозу для громадського порядку або безпеки громадян. По-друге, адміністративне затримання дозволяє встановити особу правопорушника, якщо це неможливо зробити на місці події. Це має важливе значення для забезпечення належного розслідування і подальшого розгляду справи в суді. По-третє, затримання може бути застосоване для запобігання спробам ухилення від адміністративної відповідальності.

Законодавство України передбачає низку гарантій для захисту прав затриманих осіб. Зокрема, затримані особи мають право на інформацію про причини затримання, а також на юридичну допомогу. Це право забезпечується як на національному рівні (Конституція України, КУпАП), так і на міжнародному рівні (Європейська конвенція з прав людини). Також затримані мають право оскаржити дії правоохоронців в адміністративному або судовому порядку, якщо вважають, що їхні права були порушені.

Законність адміністративного затримання контролюється судовими органами та органами прокуратури. Кожен випадок адміністративного затримання підлягає перевірці на предмет відповідності закону та дотримання прав людини. У разі виявлення порушень, особи, що здійснювали затримання з порушенням законодавства, можуть бути притягнуті до відповідальності [5].

Таким чином, адміністративно-правові засади застосування адміністративного затримання Національною поліцією України базуються на принципах законності, пропорційності та необхідності.

Вони спрямовані на забезпечення дотримання громадського порядку, захист прав і свобод громадян, а також на забезпечення ефективності правозастосування в умовах правової держави. Законодавство України передбачає чіткі правила і процедури застосування адміністративного затримання, що дозволяє уникнути зловживань з боку правоохоронних органів і забезпечує баланс між інтересами держави і правами людини.

Література:

1. Бочковий О. В., Дрок І. С., Логвиненко Б. О. та ін. Дотримання прав людини під час застосування адміністративного затримання підрозділами Національної поліції: наук.-практ. рек. – Дніпро: ДДУВС, 2023. – 100 с.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 12.09.2024).
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#n368#Text> (дата звернення: 12.09.2024).
4. Шевченко В. М. Адміністративно-правові інструменти здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України : дис. ... канд. юрид. наук. – 2024. – 251 с.
5. Шкіндюк В.І. Адміністративно-правові засади взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні: монографія. – Вінниця: ТВОРИ, 2023. – 172 с. – ISBN 978-617-552-362-9.

*Конончук Богданна Ростиславівна,
здобувачка вищої освіти освітнього
ступеня “бакалавр” юридичного
факультету Хмельницького
університету управління
та права імені Леоніда Юзькова*

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА ДОЗВІЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4979/>

Ліцензування та отримання дозволів відіграють критичну роль у підприємницькій діяльності, оскільки ці процедури не тільки регулюють доступ до певних ринків та видів діяльності, але й забезпечують високий рівень якості послуг, захищають права споживачів та гарантують дотримання законодавчих та нормативних вимог [1].

Законодавство, що регулює ліцензування та дозвільні процедури, варіюється в залежності від країни, регіону та конкретної сфери бізнесу. Існують основні законодавчі акти та нормативні документи, які визначають загальні принципи ліцензування, перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, процедури подання заявок, видачі ліцензій та контролю за їх дотриманням.

В контексті ліцензування та дозвільних процедур, для підприємців та компаній важливо ретельно підходити до процесу отримання ліцензій та дозволів й підтримувати свої знання актуальними щодо вимог законодавства, щоб успішно орієнтуватися у складному регуляторному середовищі. Це включає розуміння як національного, так і міжнародного законодавства, особливо для бізнесів, що мають намір виходити на зовнішні ринки або залучати іноземні інвестиції [2].

Відповідно до статті 7 Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності" деталізується перелік конкретних видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню. Цей перелік включає такі сфери, як виробництво і торгівля зброєю, виробництво вибухових матеріалів, виробництво особливо небезпечних хімічних речовин та багато інших [1].

Ліцензування певних видів господарської діяльності, відповідно до Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності", виступає як важливий інструмент державного регулювання, метою якого є захист національних інтересів, забезпечення громадської безпеки, охорона здоров'я населення, а також захист навколишнього середовища.

Процедура отримання ліцензій та дозволів, передбачена Законом України "Про ліцензування видів господарської діяльності", та включає кілька ключових кроків, які забезпечують дотримання встановлених норм та критеріїв [3].

Успішне проходження всіх етапів і отримання ліцензії або дозволу відкриває підприємцю можливість легально здійснювати свою діяльність, забезпечуючи при цьому високий рівень довіри з боку споживачів та контролюючих органів. Це, у свою чергу, сприяє створенню справедливих умов конкуренції на ринку та забезпечує захист інтересів споживачів та суспільства в цілому.

Література:

1. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

2. Димидюк К. Д. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики у сфері підприємницької діяльності в Україні: дисертація. кандидат юридичних наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ, 2023. 100 с.
3. Поліщук С. В., Кавтиш О. П. Основи підприємницької діяльності: конспект лекцій. 2022.

*Пацурківський Петро Петрович,
студент I курсу магістратури
Навчально-наукового інституту
права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0002-3137-5046*

ПРАВОВА ПРИРОДА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ)

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4994/>

Вступ. Наразі інтелектуальна власність, як і право інтелектуальної власності, набули всеосяжного характеру, стали явищами, що стосуються потреб та інтересів як усього соціуму, так і кожного індивіда зокрема. Водночас, як переконує суспільна практика, їх сучасне використання примножило проблеми правозастосування в геометричній прогресії у порівнянні з їх використанням в нещодавньому минулому. Останнє явище зумовлене рядом чинників. Одним із найвагоміших серед них, на нашу думку, є неврахування при цьому особливостей природи права інтелектуальної власності, мимовільне або свідоме перенесення на неї уявлень про природу речового права власності.

Метою дослідження є з'ясування природи права інтелектуальної власності, виокремлення її основоположних властивостей, а також відмінностей від природи речового права власності згідно законодавства України.

За основу **пізнавального інструментарію** автором взято антропосоціокультурний підхід, загальнонаукові принципи історизму та об'єктивності, герменевтичний і порівняльно-правовий методи.

Виклад основних результатів дослідження. Появу концепту права інтелектуальної власності у його розумінні, наближеному до сучасного, зазвичай пов'язують з настанням Нового часу людської історії, зокрема, епохи Просвітництва [1, С. 10]. Чи не першим системно заговорив про

нього наприкінці XVII ст. видатний англійський мислитель Дж. Лок у парадигмальних межах його філософської теорії праці [2]. Через століття з тих пір завдяки зусиллям гетінгентського правознавця С. П'юнттера, епохального філософа І. Канта, багатьох наразі уже невідомих промоутерів концепту права інтелектуальної власності відомий німецький філософ-гуманіст Й. Г. Фіхте зміг резюмувати, що існує «природне, вроджене, невідчужуване право власності» автора на свої думки» [3, Р. 137-150].

Тобто, поняття права інтелектуальної власності як феномен сформувалося по суті майже на два тисячоліття пізніше в порівнянні з появою поняття речового права власності [4]. Останнє за цей час набуло класичних форм зрілості, виробило та апробувало власний категорійно-понятійний апарат, відповідні юридичні конструкції свого здійснення. Це явище не могло не позначитись на усіх сутнісних проявах права інтелектуальної власності та його концептуальних засадах.

Одним з яскравих свідчень цього є, зокрема, і цивільне законодавство України про право інтелектуальної власності. Так, у ч. 1 ст. 418 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) вітчизняний законодавець постулює, що право інтелектуальної власності є правом особи на результати її інтелектуальної діяльності чи на інший об'єкт цього права, визначений ЦКУ або іншим законом [5]. В ч. 2 цієї ж статті він уточнює, що право інтелектуальної власності містить у собі такі його фундаментальні, якісно виокремлені пласти правової матерії, як особисті немайнові права інтелектуальної власності і майнові права інтелектуальної власності [5].

Ця юридична формула знайшла свою подальшу конкретизацію у тому ж концептуальному ключі відповідно у ст. 438 та ст. 440 ЦКУ [5]. Ще більше деталізовано з тих же світоглядних і методологічних підходів у Законі України «Про авторське право та суміжні права»: особисті немайнові права автора в його ст. 11; майнові права інтелектуальної власності на твір – у ст. 12 цього ж Закону [6].

Смисловим епіцентром вітчизняної парадигмальної матриці права інтелектуальної власності як його розуміє український законодавець, на нашу думку, є ч. 3 ст. 418 ЦКУ, яка резюмує, що право інтелектуальної власності непорушне та що ніхто не може бути позбавленим його або обмеженим в його здійсненні, окрім винятків, передбачених законом [5]. Цим самим мовчазно підтримується пропрієтарний концепт абсолютності права інтелектуальної власності [7].

Таку ж абсолютність та виключність постулює впродовж великого проміжку часу і речове право власності. Принагідно зазначимо, що це для

нього класика жанру, оскільки пропріетарна концепція права власності зародилася і розвинулася саме в його лоні. Під впливом формального співпадіння цих двох символічних максим щодо сенсу та квінтесенції права інтелектуальної власності та речового права власності може скластися хибне уявлення не тільки про повну спорідненість їх природи, але й про можливість механічного перенесення одних і тих же способів захисту одного із вищезазначених видів права на інший вид права. На нашу думку, навіть теоретичне припущення цього було б світоглядно та методологічно хибним.

В цьому ще більше переконує ст. 419 «Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності» ЦКУ. У ній законодавець чітко й однозначно зазначив, що право інтелектуальної власності і право власності на річ є незалежним одне від одного. По-друге, він наголосив, що перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не тягне за собою переходу права власності на річ. Нарешті, згідно ч. 3 цієї ж статті ЦКУ, перехід права на річ не супроводжується переходом права на об'єкт права інтелектуальної власності [5].

Звичайно, і китайської стіни між речовим правом власності та правом інтелектуальної власності немає, між ними є чимало спільного. Зокрема, у спеціальному дослідженні ми дійшли переконливого висновку, що серед іншого таким спільним для них є фундаментальна властивість спонтанності як першого, так і другого [8]. Як уже зазначалося вище, з парадигмальних підходів пропріетарної концепції спільним для цих обох пластів правової матерії є абсолютний характер як речового права власності, так і права інтелектуальної власності. Тим не менше це не усуває водночас їх глибоких якісних відмінностей. Чи не найбільш концентровано та виразно ці відмінності відобразилися в категорійно-понятійному апараті як речового права власності, так і права інтелектуальної власності. Смісловим епіцентром цих відмінностей є парадигмальні тріади правомочностей як першого пласту права, так і другого. Так, речове право власності зводиться по суті до правомочностей: 1) володіння; 2) користування; 3) розпоряджання відповідними об'єктами власності. Воно чітко зафіксоване у ч. 1 ст. 317 ЦКУ [4].

Ще не набули в силу сукупності причин такого ж лаконічного втілення усі правомочності парадигмальної тріади права інтелектуальної власності. Як зазначає І. В. Спасибо-Фатєєва, перша з них полягає в доступі автора до об'єкта, створеного ним, та доступності до об'єктів інтелектуальної власності усіх осіб, які правомірно набули право на них завдяки необмеженості його об'єкта в просторі, що уможливорює такий

доступ. Другу із правомочностей тріади права інтелектуальної власності чітко сформулював законодавець – це правомочність *використання* (на відміну від *користування* у попередньому випадку). Цим поняттям законодавець послуговується в ЦКУ системно: 8 разів у ст. 426, 7 разів у ст. 470, по 3 рази у ст.ст. 443, 444, 454, 455, 2 рази у ст. 445 [5].

Промовисте з цього приводу резюме І. В. Спасибо-Фатеевої: «Принципова різниця між цими правами полягає в тому, що користування об'єктом (майном) здійснюється суб'єктом права самим для себе, на свою користь, а використання об'єкта (права інтелектуальної власності) здійснюється іншими особами на свою користь, але з дозволу правовласника» [1, С. 17]. Тобто, речове право власності за своєю природою інтровертне, а право інтелектуальної власності – екстравертне.

Третя правомочність за парадигмальною тріадою права інтелектуальної власності – *розпорядження* – сформульована законодавцем в ч. 1 ст. 1107 ЦКУ. Термінологічно вона ідентична третій правомочності парадигмальної тріади речового права власності, але змістовно принципово відрізняється від неї. Зокрема, законодавець розкриває її сутність через уповноваження відповідного суб'єкта права інтелектуальної власності на здійснення таких правочинів щодо майнових прав інтелектуальної власності: «1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) ліцензійний договір; 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 5) інший правочин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» [5].

Висновки. Право інтелектуальної власності є видовим феноменом права власності як родового явища в цілому. Воно відзначається тільки йому притаманними об'єктами цього права, правовими режимами їх охорони, формами власного буття, особливим категорійно-понятійним апаратом тощо. Природа права інтелектуальної власності проявляється через його властивості. Квінтесенція останніх найбільш концентровано втілена в парадигмальній тріаді правомочностей суб'єкта права інтелектуальної власності. Ця тріада є виявом динамічного балансу публічного інтересу користувачів об'єктами права інтелектуальної власності та приватного інтересу їх творців. Її категорійно-понятійний апарат ще продовжує вдосконалюватися.

Література:

1. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 4.: Право інтелектуальної власності / за ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. Харків: ЕКУС, 2023.
2. Лок Дж. Два трактати про правління / пер. П. Содомора. Київ: Наш формат, 2020. 312 с.
3. Fichte J. Beweis der Unrechtmäßigkeit des Buchernachdrucks. Передруковано в UFITA 106 (1987). С. 155-172.
4. Iustiniani Digesta. Index titulorum. URL : <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Corpus/tituli.htm>
5. Цивільний кодекс України. Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
7. Кохановська О. Основні теорії права інтелектуальної власності та їх вплив на розвиток сучасного законодавства в Україні. Право України. 2011. №5. С. 52-59.
8. Пацурківський П. П. Спонтанність приватного права. В кн.: Пацурківський П. П. Мій погляд на право. Збірник наукових праць. Київ: Юрінком Прес, 2024. С. 137-150.

*Правило Олександр Іванович,
аспірант, Науково-дослідний
інститут публічного права
ORCID: 0009-0005-3134-1494*

*Науковий керівник:
Світличний Олександр Петрович,
доктор юридичних наук, професор*

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПРАВОВОГО ВПЛИВУ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Інтернет-адреса публікації на сайті:
<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4974/>

Одним із проявів правового впливу на відносини пов'язані із ліцензуванням правовий вплив, що використовують суб'єкти управління на керовані об'єкти, що виявляється в конкретних формах і методах публічного управління.

Визначення поняття «ліцензування» ми знаходимо в пункті 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. № 222-VIII, який визначає ліцензування як один із засобів державного регулювання провадження видів господарської діяльності, спрямований, в тому числі на забезпечення життя і здоров'я людини [1].

Як бачимо, складовою ліцензування є життя та здоров'я людини. Згідно ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» до переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню у сфері охорони здоров'я, закон відносить: виробництво лікарських засобів, оптову та роздрібну торгівлю лікарськими засобами, імпорт лікарських засобів; заготівлю та тестування донорської крові та компонентів крові незалежно від їх кінцевого призначення, переробка, зберігання, розподіл та реалізація донорської крові та компонентів крові, призначених для трансфузії; медичну практику [1].

На роль організаційно-правовий зв'язок органів публічного управління із ліцензуванням вказує постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я» від 15.07.1997 р. №765, відповідно до якої акредитація закладу проводиться після отримання ним ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики, ліцензії на провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (п.2), заклад охорони здоров'я зобов'язані надавати медичну допомогу, медичні послуги відповідно до клінічних протоколів та стандартів медичної допомоги (медичних стандартів) та дотримуватися їх (пп 13-14 п. 13) [2].

В підпункті 14 пункту 13 Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. №285, якою затверджено ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики, міститься вимога щодо дотримуватися стандартів медичної допомоги (медичних стандартів), уніфікованих клінічних протоколів, затверджених МОЗ [3]. Ліцензування медичної практики здійснюється відповідно до наказу МОЗ України від 14.11.2023 р. №1966 [4].

Безпосередньо отримання заяв на видачу ліцензії або відмову у видачі ліцензій, а також усіх інших дій пов'язаних із ліцензіями здійснюється Ліцензійною комісією Міністерства охорони здоров'я України, Положення про Ліцензійну комісію затверджено наказом МОЗ України від 25.07.2023 р. №1352 [5].

На підставі рішення Ліцензійної комісії МОЗ України надаються пропозиції щодо: залишення заяви без розгляду, видачі ліцензії або

відмови у їх видачі, переоформлення, зупинення її дії повністю або частково, відновлення дії ліцензії повністю або частково, анулювання ліцензії повністю або частково.

Тобто, для того щоб МОЗ України було прийнято рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії повинно бути ухвалено рішення спеціально уповноваженим органом – Ліцензійною комісією та надана з цього питання відповідна пропозиція керівництву МОЗ України. Прийняття рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії здійснюється на підставі наказу МОЗ України.

Суб'єктом, що здійснює розгляд скарг здобувачів ліцензії, ліцензіатів на дії (бездіяльність) органу ліцензування щодо порушення законодавства у сфері ліцензування, а також розгляд звернень органів ліцензування щодо проведення позапланових перевірок додержання ліцензіатами, є Експертно-апеляційна рада з питань ліцензування, що діє відповідно до Положення, затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 03.02.2020 р. № 164/12 [6].

Фактично діяльність Ліцензійної комісії МОЗ України, Міністерства охорони здоров'я України та Експертно-апеляційної ради з питань ліцензування спрямована на забезпечення і реалізацію не тільки положень Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», але й багатьох інших нормативно-правових актів у сфері охорони здоров'я шляхом адміністративно-правових засобів впливу. Так, згідно частини 1 ст. 20 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», за провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, без ліцензії чи у період зупинення дії ліцензії повністю або частково, невиконання ліцензіатом розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, порушення ліцензіатом строку повідомлення про всі зміни даних, зазначених у заяві та документах, а також за наявності контролю за діяльністю ліцензіата у значенні, наведеному в ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», резидентами держав, що здійснюють збройну агресію проти України, у значенні, наведеному в ст. 1 Закону України «Про оборону України», суб'єкти господарювання притягаються до відповідальності, передбаченої КУПАП [1].

Список використаної літератури:

1. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 23. Ст. 158.
2. Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я: постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.1997 р. №765 (в редакції

постанови № 1216 від 17.12. 2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-97-п#Text>

3. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. №285 (в редакції постанови №1393 від 27.12. 2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-п#Text>

4. Про ліцензування медичної практики: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14.11.2023 р. №1966. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-14112023--1966-pro-licenzuvannja-medichnoi-praktik>

5. Про затвердження Положення про Ліцензійну комісію Міністерства охорони здоров'я України: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.07.2023 р. №1352 (в редакції наказу №1567 від 05.09.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1352282-23#Text>

6. Положення про Експертно-апеляційну раду з питань ліцензування: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 03.02.2020 р. №164/12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0170-20#Text>

*Дарюга Едуард Васильович,
аспірант, Полтавський національний
педагогічний університет
імені В.Г. Короленка
ORCID: 0009-0008-5819-4895*

*Науковий керівник:
Головіна Наталя Ігорівна,
кандидат філософських наук,
доцент, Полтавський національний
педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

«КОРЕЙСЬКА ХВИЛЯ» ЯК СУЧАСНИЙ КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Інтернет-адреса публікації на сайті:
<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4992/>

На сьогодні такий феномен, як «Корейська хвиля», є відомим у всьому світі серед людей, що захоплюються усім корейським, а особливо корейською музикою, фільмами, серіалами, модою, національною кухнею, мистецтвом та історією. Але, попри те, що корейська масова культурна продукція є відомою серед великого кола людей і має велику кількість своїх шанувальників і фанатів по всьому світу, такий сучасний культурний феномен, як «Корейська хвиля», залишається мало дослідженим, особливо в Україні. Саме тому він викликає великий інтерес у науковців різних галузей з різних куточків світу, і через це тема даного дослідження є актуальною в наш час.

Починаючи ще з кінця 90-х років ХХ століття, відбувається поширення південнокорейської масової культурної продукції (музика, фільми, серіали тощо) до сусідніх країн, особливо в Китай, а до 2000 року ця культурна продукція набуває численних фандомів у цих країнах. Особливо це було пов'язано з виходом південнокорейської радіопередачі «Сеульська музична кімната», яка популяризувала південнокорейську попмузику і яка після початку свого транслювання на пекінському радіо спричинила бум серед китайської молоді. Сама ж поява такого сучасного південнокорейського культурного феномену, як «Корейська хвиля», пов'язана з концертом чоловічого гурту Н.О.Т. 2000 року, що відбувся

в Пекіні, і який лише масштабував популярність корейської культури, і після якого в ЗМІ, описуючи цей концерт, китайські журналісти назвали цей феномен популярності корейської культури «Халлю» або «Корейська хвиля» [5; 6].

«Корейська хвиля» або ж «халлю» – це феномен, який говорить про поширення корейської культури, насамперед К-поп (корейська попмузика), К-drama (корейська дорама) та корейських фільмів у світі [6].

К-поп або кей-поп, тобто корейський поп (від англ. Korean pop) – це сучасний південнокорейський жанр музики, який охоплює безліч стилів південнокорейської попмузики, включаючи різні напрямки танцювальної музики, електропоп, хіп-хоп і сучасний ритм-енд-блюз [21].

К-drama або кей-дорама, тобто корейська драма (від англ. Korean drama) – це своєрідний повноцінний художній фільм у форматі телесеріалу, що, в основному, знімаються та створюються у Південній Кореї, й основною мовою озвучення якого є корейська [25].

Після того, як «Корейська хвиля» накрила Китай, згодом вона поширюється до Тайваню та Гонконгу, а з виходом на телеекрани у квітні 2002 року К-drama «Зимова соната» вона досягає Сінгапуру та Японії [6; 25; 27]. Пізніше, з виходом таких хітових К-drama, як «Перлина палацу» (2003 р.), «Сходи в небеса» (2003 р.), «Повний дім» (2004 р.), «Палац» (2006 р.), «Хлопчики красивіші за квіти» (2009 р.), вона розповсюджується у країнах Південно-Східної Азії, зокрема таких, як Філіппіни, В'єтнам, Таїланд, Малайзія, Камбоджа та Індонезія [6; 25].

Головною ж відправною точкою у поширенні «Корейської хвилі» по всьому світу є велике набуття популярності К-поп, що було пов'язане з виходом у світ відеокліпу PSY «Gangnam Style» у 2012 році [6; 20; 21; 22]. Цей кліп став першим, що зібрав 1 млрд переглядів на YouTube по всьому світу, а за місяць до цього цей відеокліп обігнав всесвітньовідомий кліп «Baby» Джастіна Бібера [20].

Говорячи про найпопулярніші гурти К-поп ХХІ століття, можемо сказати, що серед них найбільше виділяється чоловічий гурт BTS, який є зараз на слуху у кожного. Нині вони б'ють рекорд за рекордом у своїй популярності по всьому світу, а їхній фандом «ARMY» (так сукупно називаються шанувальники BTS) вважається найбільшим серед південнокорейських гуртів К-поп. Популярність BTS вплинула на ще більше поширення «Корейської хвилі» серед інших країн [6; 16; 21]. У 2019 році за версією журналу Forbes BTS посіли 43-тє місце у списку «100 знаменитостей із найбільшим статком» [8; 10]. Також у цьому році, за версією журналу Time, BTS включили до списку 100 «найвідоміших людей світу», а вже 2020 року Time назвав BTS «артистами року» [3].

Гурт має величезний соціальний вплив, тому станом на 2019 рік вони досягли 10 світових рекордів Гіннеса, включаючи рекорд «акаунт у Twitter з найбільшою кількістю ретвітів», а також 3 місця вони посіли з піснею «Boy With Luv» [3; 16]. Також вони займали перше місце протягом 18 тижнів у чарті продажів цифрових пісень Billboard, а їхній список нагород і перемог включає більш ніж 100 різних номінацій [4; 8; 11]. BTS також виступали на 62-й та 63-й церемоніях «Греммі» [1; 2].

Ішим популярним гуртом К-поп є чоловічий гурт EXO [18]. Цей гурт виділявся поміж інших соєю особливою хореографією. Зокрема, журналісти говорили про нього наступне: «EXO знаходиться в авангарді поп-домінування з гострою, як ніж, хореографією, яка органічно вписується в пісні» [9]. Цей гурт було визнано корейським Forbes як найвпливовіший з 2014 по 2018 рік [12]. Також вони були південнокорейськими артистами, які продали понад 10 мільйонів копій своїх релізів, а їхній альбом «Don't Mess Up My Tempo» 2018 року дебютував, зайнявши 23-й рядок чарту «Billboard 200», а також він потрапив на пік таких чартів Billboard, як «Independent Albums» і «World Albums» [7].

Серед найпопулярніших на сьогодні жіночих гуртів К-поп можемо виділи гурт Blackpink [15]. Їхній кліп на пісню «Ddu-Du Ddu-Du» 2018 року став найпопулярнішим у перші 24 години, і навіть зараз він досі перебуває в топі, поступаючись лише кліпу репера PSY «Gangnam Style» [17]. Також зазначимо, що кожна з учасниць гурту є представницею найвідоміших світових будинків моди, а їх нові пісні завжди можна знайти на вершині музичних чартів [15].

Крім того, варто зазначити, що південнокорейські музиканти, окрім вокальних даних, добре відомі своїми відточеними та динамічними танцями з характерними рухами. Через це у світі зародився новий танцювальний напрямок «кавер денс», де фанати К-поп повторюють за своїми кумирами всі рухи, роблячи кавери на танці улюблених гуртів К-поп. Також у всьому світі проводяться фестивалі та конкурси, де гурти з «кавер денсу» змагаються у К-поп танцях. Справжні ж віддані слухачі збираються в такі гурти, де ретельно відточують рухи під улюблені пісні [21; 24].

Особливу увагу потрібно звернути на те, що спочатку на Заході «Корейська хвиля» щільно асоціювалася у людей із К-поп, проте згодом К-drama та корейські фільми різних жанрів почали поступово захоплювати світ, а з 2019 року ситуація змінилася кардинально [6; 21; 25]. За цей час перегляди корейських фільмів у США зросли на 71 %, а інтерес до К-drama – аж на 200 %, що вкотре доводить те, що з кожним роком корейська культура привертає до себе все більшу увагу [25].

Зокрема, така корейська кінокартина, як «Гра в кальмара» 2021 року, побила рекорд на Netflix і стала серіалом, що найбільше переглядався в перші 2 тижні після свого виходу [14]. В основі сюжету цього серіалу є тема соціальної та економічної нерівності; цей серіал є гостросюжетним, тому легко переглядається без зупинки на паузу, цьому також сприяють масштабні декорації та варіативність сюжету. Ігри, в яких брали участь герої серіалу, стали дуже популярними: люди в усьому світі почали об'єднуватися в групи та імітувати гру [23]. Згодом у Великій Британії навіть було створено ціле реаліті-шоу на основі цього серіалу, яке вийшло 2023 року [28].

Інша корейська гостросоціальна дорама «Паразити» 2019 року отримала на 72-му Каннському міжнародному кінофестивалі «Золоту пальмову гілку» – нагороду Каннського кінофестивалю, де після прем'єри фільму аплодували 15 хвилин стоячи. Також ця дорама завоювала 4 статуетки премії «Оскар-2020». Завдяки увазі до деталей, роботі над світлом і кольором, суміші жанрів та різних архетипів, ця дорама відрізняється від інших фільмів. Однак саме через проблему бідності, життя поза системою та правдоподібне відображення дійсності, які висвітлюються у сюжеті дорами, вона змогла підкорити весь світ [26].

На сьогодні люди по всьому світу сходять з розуму і шаленіють від K-drama, які необов'язково є драмами за своїм жанром у зичному нам розумінні цього слова. З кожним роком їхня популярність зростає: фанатів приваблює особлива атмосфера цих серіалів, незвичайна міміка, милі любовні лінії зі щирими, відвертими бесідами та напруження у сюжетних поворотах. Також зазначимо, що останнім часом не лише актори беруть участь у зніманні K-drama, а й багато айдолів K-pop [21; 25]. Наприклад, всі учасники гурту EXO знялися в дорамі «EXO за сусідніми дверима» 2015 року [19].

Айдол (від англ. idol – кумир, ідеал) – це молода медіаперсона з ретельно вибудованим іміджем, яка, як правило, розпочинає свою кар'єру ще з підліткового віку, а також має привабливу зовнішність і володіє різними творчими здібностями [29].

Важливої уваги також заслуговують шанувальники та фанати корейських зірок. Вони можуть бути будь-якого віку і з будь-якого куточка планети, з відданістю й обожненням ставляться до своїх кумирів, утворюючи тим самим цілі фандоми, у яких обговорюють своїх улюблених айдолів. Неозброєним оком помітно, що в айдолів із їхніми фанатами особливий зв'язок – вони тісно сплетені один з одним, утворюючи своєрідну спільноту, яка з кожним роком стає дедалі більшою [6; 29].

Нині ж «Корейську хвилю» порівнюють зі своєрідною лихоманкою, яка охопила весь світ [6]. Спочатку будучи просто жанрами, К-поп та К-drama перетворилися на масштабні субкультури. Зараз існують різні фестивалі, аматорські зустрічі, магазини, тематичні кафе та ресторани й величезні інтернет-спільноти, присвячені захопленням К-поп та К-drama, у яких влаштовуються різні голосування за артистів, а також відбувається допомога айдолам у здобутті нових рекордів для очолювання чартів [21; 25]. Так, у мережі Twitter (нині мережа називається X) шанувальники масово закликали людей купувати трек BTS «Black Swan» 2020 року, внаслідок чого він очолив рейтинг медіаплеєра iTunes у 103 країнах, побивши тим самим рекорд британської співачки Адель [13; 16].

Таким чином, захоплення К-поп та К-drama створює великий інтерес до всієї корейської культури загалом. Зокрема, у багатьох людей зі всього світу виникає бажання вивчати корейську мову, відвідати цю країну, а також зацікавленість корейськими традиціями, літературою, модою, національною кухнею, історією тощо. Варто також зазначити, що шанувальників та фанатів К-поп і К-drama приваблює творчість айдолів, яка побудована на культурних особливостях, їхні вокальні дані, складна хореографія та характерні фішки, що роблять К-поп та К-drama унікальними [6; 21; 25].

У самій Південній Кореї, зайшовши в будь-яке кафе, можна побачити по телевізору К-drama, кліп із К-поп або виступи айдолів. Ще однією особливістю К-поп і К-drama є те, що корінні жителі прагнуть бути схожим на своїх кумирів: вони роблять макіяж, одягаються як вони, особливу увагу приділяють відвідуванню місць, де з'являються зірки [21; 25; 29]. Фанати в жодному разі не пропустять шанс зустріти наживо айдола [29]. Важливим також є те, що Південній Кореї вдалося зберегти традиційні цінності, осучаснивши їх, створивши симбіоз із західними новаціями, тому для багатьох народів культурні відмінності стираються, а на їхнє місце приходить інтерес до різних аспектів життя корейців. Популярність корейської культури демонструє іншим країнам процвітання Республіки Кореї: масова культурна продукція є невіддільною частиною південнокорейської економіки, яка робить свій внесок у популяризацію народних традицій, увібравши елементи американської культури. Таким чином створюється новий пласт цінностей [6].

Отже, «Корейська хвиля» – це сучасний культурний феномен, який прогрімів на весь світ, якому неодноразово передбачали спад своєї популярності. Проте день за днем ми можемо спостерігати, як з'являються все нові й нові послідовники цієї течії. Напевно, ця тенденція добре

показує, що в майбутньому на нас чекають нові світові рекорди від корейських музичних гуртів, нагороди в галузі кіномистецтва, а також багато хто прогнозує інтерес до корейського кіберспорту. Таким чином, культура Південної Кореї, що об'єднала людей різного віку та націй, стає об'єктом вивчення в багатьох країнах. Вона унікальна, неповторна й дарує відчуття приналежності до цього культурного пласта.

Література:

1. (LEAD) BTS lights up Grammys with stellar performance of “Dynamite” | Yonhap news agency. *Yonhap news agency*. URL: <https://en.yna.co.kr/view/AEN20210315001551315> (date of access: 18.09.2024).
2. BTS Beam in “Dynamite” from South Korea at 2021 Grammy Awards: Watch Full Performance. *Billboard*. URL: <https://www.billboard.com/music/awards/bts-dynamite-2021-grammys-9540574/> (date of access: 18.09.2024).
3. BTS is on the 2019 TIME 100 list | Time.com. *Wayback Machine*. URL: <https://web.archive.org/web/20211022081824/https://time.com/collection/100-most-influential-people-2019/5567876/bts/> (date of access: 17.09.2024).
4. BTS Score Top 10 debut on Billboard 200 with “Love Yourself: Her” album. *Billboard*. URL: <https://www.billboard.com/pro/bts-love-yourself-her-album-billboard-200-top-10/> (date of access: 17.09.2024).
5. Contributors to Wikimedia projects. H.O.T. – Wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/H.O.T.> (date of access: 07.09.2024).
6. Contributors to Wikimedia projects. Korean wave – Wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Korean_wave (date of access: 06.02.2024).
7. EXO earn first Top 40 entry on Billboard 200 with “Don’t Mess Up My Tempo”. *Billboard*. URL: <https://www.billboard.com/pro/exo-billboard-200-chart-dont-mess-up-my-tempo-album/> (date of access: 15.09.2024).
8. McIntyre H. BTS debut new album “Love Yourself: Tear” at No. 1, becoming the first K-Pop act to do so. *Forbes*. URL: <https://web.archive.org/web/20201104101038/https://www.forbes.com/sites/hughmcintyre/2018/05/27/bts-debut-new-album-love-yourself-tear-at-no-1-becoming-the-first-k-pop-act-to-do-so/?sh=7b7cc7134f63> (date of access: 15.09.2024).
9. Meeting the K-Pop band who are bigger than one direction. *Dazed*. URL: <https://www.dazeddigital.com/music/article/32019/1/the-nine-koreans-who-make-up-the-world-s-biggest-boyband> (date of access: 15.09.2024).
10. Mercuri M. BTS is the world’s highest-paid boy band and K-Pop act. *Forbes*. URL: <https://web.archive.org/web/20190711132207/https://www.forb>

es.com/sites/monicamercuri/2019/07/10/bts-is-the-worlds-highest-paid-boy-band-and-k-pop-act/ (date of access: 16.09.2024).

11. Zellner X. BTS “Fake Love” becomes 17th primarily Non-English-Language top 10 on Hot 100. *Billboard*. URL: <https://web.archive.org/web/20190812193920/https://www.billboard.com/articles/columns/chart-beat/8458242/bts-fake-love-17th-primarily-non-english-language-top-10-hot-100> (date of access: 17.09.2024).

12. [창간특집 IV] 2015 KOREA power celebrity 40 - 엑소, 한국 최고의 파워 셀러브리티. *포브스코리아*. URL: <http://jmagazine.joins.com/forbes/view/305259> (date of access: 15.09.2024).

13. 방탄소년단, 가온차트 음반·다운로드 1위 "2관왕". *Wayback Machine*. URL: <https://web.archive.org/web/20190624223416/https://entertain.naver.com/now/read?oid=312&aid=0000386641> (дата звернення: 17.09.2024).

14. Серіал «Гра в кальмара» побив рекорд на Netflix. *Суспільне | Новини*. URL: <https://web.archive.org/web/20211031204115/https://suspijne.media/171655-serial-gra-v-kalmar-pobiv-rekord-na-netflix/> (дата звернення: 12.09.2024).

15. Учасники проєктів Вікімедіа. Blackpink – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Blackpink> (дата звернення: 16.09.2024).

16. Учасники проєктів Вікімедіа. BTS – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/BTS> (дата звернення: 14.09.2024).

17. Учасники проєктів Вікімедіа. Ddu-Du Ddu-Du – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ddu-Du_Ddu-Du (дата звернення: 16.09.2024).

18. Учасники проєктів Вікімедіа. Ехо – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ехо> (дата звернення: 15.09.2024).

19. Учасники проєктів Вікімедіа. Ехо за сусідніми дверима – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ехо_за_сусідніми_дверима (дата звернення: 12.09.2024).

20. Учасники проєктів Вікімедіа. Gangnam Style – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Gangnam_Style (дата звернення: 13.09.2024).

21. Учасники проєктів Вікімедіа. К-поп – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/К-поп#:~:text=К-팝\)%20-%20музичний%20жанр,сучасний%20ритм-енд-блюз.](https://uk.wikipedia.org/wiki/К-поп#:~:text=К-팝)%20-%20музичний%20жанр,сучасний%20ритм-енд-блюз.) (дата звернення: 09.09.2024).

22. Учасники проєктів Вікімедіа. Psy – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Psy> (дата звернення: 13.09.2024).

23. Учасники проєктів Вікімедіа. Гра в кальмара – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гра_в_кальмара (дата звернення: 12.09.2024).

24. Учасники проектів Вікімедіа. Кавер денс – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кавер_денс (дата звернення: 09.09.2024).
25. Учасники проектів Вікімедіа. Корейська драма – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Корейська_драма (дата звернення: 09.09.2024).
26. Учасники проектів Вікімедіа. Паразити (фільм, 2019) – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Паразити_\(фільм,_2019\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Паразити_(фільм,_2019)) (дата звернення: 12.09.2024).
27. Учасники проектів Вікімедіа. Зимня соната – Вікіпедія. *Вікіпедія – свободна енциклопедія*. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Зимня_соната#:~:text=«Зимня%20соната»%20\(кор.,Японии%20и%20по%20всей%20Азии.](https://ru.wikipedia.org/wiki/Зимня_соната#:~:text=«Зимня%20соната»%20(кор.,Японии%20и%20по%20всей%20Азии.) (дата звернення: 12.09.2024).
28. Учасники проектів Вікімедіа. Игра в кальмара: вызов – Вікіпедія. *Вікіпедія – свободна енциклопедія*. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Игра_в_кальмара:_Вызов (дата звернення: 12.09.2024).
29. Учасники проектів Вікімедіа. Японський ідол – Вікіпедія. *Вікіпедія – свободна енциклопедія*. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Японский_идол (дата звернення: 09.09.2024).

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

*Майнаєв Фарідун Якубджонович,
кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри освітології й
інноваційної педагогіки, Харківський
національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-5280-177X*

*Рибалко Людмила Сергіївна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології та
інноваційної педагогіки, Харківський
національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків, Україна
ORCID: 0000-0003-1262-8551*

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ І СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ВЕБКВЕСТІВ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-5000/>

Формування громадянських і соціальних компетентностей особистості є одним з найважливіших завдань як для вітчизняної, так і для зарубіжної освіти, що зумовлено низкою факторів, до яких ми відносимо глобалізацію; швидкі зміни в суспільстві, пов'язані зі стрімким розвитком технологій, соціальними перетвореннями й необхідністю вирішення певних соціальних проблем; демократичні цінності. Лише людина з розвиненими громадянськими та соціальними компетентностями здатна конструктивно спілкуватися й ефективно співпрацювати в різних культурних і соціальних середовищах, проявляючи толерантність та повагу до окремих груп й осіб. Саме така особистість здатна швидко пристосовуватися до економічних і соціальних змін, приймаючи обґрунтовані та зважені рішення, брати участь у житті своєї громади та країни, сприяючи вирішенню соціальних проблем,

працюючи разом з іншими та будуючи міцні соціальні зв'язки; реалізувати свій особистісний потенціал й досягати життєвого успіху.

Важливість проблеми формування громадянських і соціальних компетентностей підкреслює Закон України «Про освіту» (2017), у якому в статті 12 ці ключові компетентності визначаються як «по'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей» [1].

На нашу думку, одним з ефективних методів формування громадянських і соціальних компетентностей є залучення вихованців до участі у квестах. Ми поділяємо думку К. Журби та І. Шкільної, що «квести володіють неабияким творчим потенціалом, їх можуть створювати на основі історичного, героїчного, пригодницького минулого чи футуристичного бачення, на базі комп'ютерної гри, літературного твору, або вони можуть бути класичними, тобто з використанням карт, листів і ключів» [2, с. 44]. В умовах дистанційного навчання (для частини здобувачів загальної середньої освіти), постійної загрози небезпеки з боку РФ проведення квестів у звичайному, більш звиклому форматі в українських закладах освіти, на жаль, нерідко є неможливим. Тому доцільною є організація та залучення учнів до участі (як індивідуальної, так і командної) у вебквестах. Переможець визначається за часом проходження вебквесту, а у випадку командної гри – за часом завершення його останнім гравцем.

За приклад може слугувати вебквест, створений на платформі універсальної онлайн-дошки Padlet, «Що ви знаєте про козаків?», який був розроблений для учнів 6-х класів Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 87 Харківської міської ради Харківської області (2022-2023 н. р.). Учасникам вебквесту необхідно виконати певні завдання на кожній із десяти станцій – «Кулінарній», «Модний стиль», «Героїчній», «Таємничій», «Географічній», «Дослідницькій», «Краєзнавчій», «Літературній», «Конструкторській», «Будівничій». Опишемо зміст окремих із них.

На станції «Будівничій» учням потрібно з олівців або звичайних паличок скласти назву століття, у якому з'явилися перші згадки про козаків, а на станції «Кулінарній» прочитати на записати на онлайн-дошці заховану в ребусі назву козацької страви, приготовленої з густо звареного на воді та заправленого олією житнього борошна (рис. 1).

Рис. 1. Завдання станції «Кулінарна»
(Ребус згенерований на онлайн-платформі <http://rebus1.com/>)

На станції «Модний стиль» пропонується долучитися до ігрової вправи «Козацька мода в XIV-XVI ст.», яка розроблена на шаблоні сервісу LearningApps.org (рис. 2), та за умови успішного виконання прочитати прислів'я.

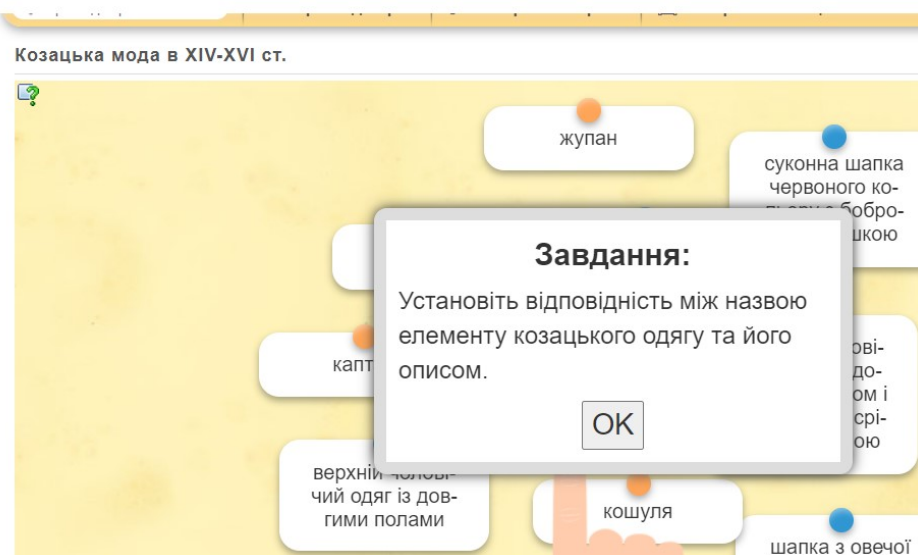

Рис. 2. Ігрова вправа «Козацька мода в XIV-XVI ст.»

Станція «Героїчна» – наше сьогодні. «Душу – Богу, життя – Україні, честь – нікому!» – це старе козацьке гасло стало життєвим кредо сучасних воїнів. Учасникам пропонується написати на онлайн-дошці ім'я та прізвище військового, який у вересні 2022 року був одним із командувачів контрнаступом Збройних Сил України на Харківщині. Станція «Конструкторська» навпаки занурює в минуле, нагадуючи про відомих козацьких персоналій. Учнів запрошується до пазлування, суть якого – установити відповідність між зображенням історичної постаті та її характеристикою. Завдання розроблено на сервісі LearningApps.org.

Вебквест «Що ви знаєте про козаків?» передбачає пошук потрібної інформації в інтернеті, що, безперечно, вимагає від учнів критичного оцінювання її достовірності, розрізнення фактів і суджень, обдуманій

вибір інформаційних джерел. Оскільки вебквест орієнтований на самостійну роботу його учасників, то це сприяє розвитку у вихованців навичок самоорганізації та вміння самостійно приймати рішення, відчувати відповідальність за результати своєї діяльності. Тому ми переконані, що залучення учнів до участі у вебквестах є ефективним і дієвим способом формування груп громадянської та соціальної компетентностей, які є необхідними для становлення громадянина та адаптації особистості в сучасному мінливому світі.

Література:

1. Про освіту: Закон України про освіту від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення : 10.09.2024).
2. Журба К., Шкільна І. Квест як засіб формування національно-культурної ідентичності підлітків. Рідна школа. 2017. № 11-12. С. 44-52.

*Тимохіна Віра Сергіївна,
старший викладач англійської мови,
Таврійський національний
університет ім. В.І. Вернадського*

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ З УРАХУВАННЯМ КОГНІТИВНИХ СТРАТЕГІЙ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4981/>

Вибір Україною курсу на входження в європейський економічний та освітній простір, інтеграція з європейськими країнами, інтернаціоналізація ділових стосунків у різних сферах діяльності людини підвищує попит на випускників факультетів економічних спеціальностей, які б вільно володіли іноземною мовою і культурою іншомовного спілкування. У цьому контексті великого значення в системі вищої освіти нашої країни набуває навчання студентів-економістів фахової лексики, оскільки успішність іншомовного професійного спілкування значною мірою визначається таким рівнем володіння лексичними навичками, який забезпечить здатність студентів швидко і вільно висловлюватися іноземною мовою. Відомо, що навчання іншомовної фахової лексики студентів економічних спеціальностей виступає необхідним складником у досягненні головної мети навчання іноземної мови – оволодіння англійською мовою як засобом фахового спілкування, що є одним із

напрямів розвитку сучасної методичної науки зокрема такого напрямку як “англійська для професійних цілей” (“English for Specific Purposes”).

Мета статті – визначити основні компоненти когнітивного підходу та комплекс вправ для навчання студентів-економістів англійської фахової лексики.

Фахова лексика складає основу професійної комунікації в економічній сфері. Вона охоплює терміни, фразеологізми та кліше, що використовуються в економічних текстах, а також у мовленні економістів. Володіння цими мовними засобами дозволяє майбутнім фахівцям не лише правильно розуміти спеціалізовані тексти, але й ефективно взаємодіяти з колегами та клієнтами, аналізувати економічні явища та брати участь у наукових дослідженнях.

Незважаючи на наявні досягнення у вирішенні проблеми навчання іншомовної фахової лексики, питання її ефективного навчання залишається все ще до кінця не вирішеним. Вирішення цієї проблеми ми вбачаємо в застосуванні нових підходів до навчання, одним з яких є когнітивний підхід. З позицій когнітивного підходу навчання лексики повинно здійснюватися на основі активного й цілеспрямованого залучення когнітивних стратегій переробки, збереження та відтворення інформації [1].

Когнітивні стратегії – це методи і прийоми, які використовуються для кращого сприйняття, запам'ятовування та застосування інформації. У контексті навчання фахової лексики когнітивні стратегії включають:

Аналіз і синтез: Студенти навчаються розділяти складні терміни на складові частини, аналізувати їх значення, а потім синтезувати ці знання для створення нових термінів або розуміння незнайомих слів.

Асоціації: Використання асоціативного мислення допомагає студентам краще запам'ятовувати терміни. Наприклад, можна пов'язувати новий термін з відомим словом або образом, що полегшує його запам'ятовування.

Мнемотехніка: Мнемомічні прийоми дозволяють ефективно запам'ятовувати складні терміни за допомогою рим, абрєвіатур або візуальних образів [4].

Контекстуальне навчання: Студенти засвоюють лексику через контекст, що дозволяє краще розуміти значення термінів і використовувати їх у відповідних ситуаціях.

У навчанні студентів-економістів важливо використовувати різні практичні методи для закріплення фахової лексики:

Рольові ігри: Студенти моделюють ситуації з реального економічного життя, де використовують фахову лексику у відповідному контексті. Важливим критерієм до цього висувається наявність комунікативності [2], оскільки без неї неможлива реалізація спілкування.

Аналіз текстів: Робота з науковими статтями, економічними оглядами та іншими джерелами дозволяє студентам ознайомитися з актуальною фаховою лексикою.

Групові проекти: Співпраця в групах стимулює обговорення та застосування економічної лексики, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу.

Слід відмітити, що існує розроблений комплекс вправ для навчання студентів економічних спеціальностей англійської фахової лексики, який ураховує когнітивний підхід до навчання іншомовної фахової лексики, а також сучасні вимоги до вправ (В. Д. Борщовецька) [1], (Н. К. Скляренко) [2].

Слід враховувати сучасні вимоги:

- комунікативність;
- вмотивованість мовленнєвих дій студентів;
- створення навчально-комунікативних ситуацій трьох рівнів керованості мовленнєвими діями студентів;
- новизна;
- культурологічна спрямованість;
- професійна спрямованість;
- забезпечення студентів у процесі виконання вправ необхідними вербальними та невербальними опорами [2].

Розробляючи комплекс вправ, були використані сучасні дидактичні, загальнометодичні та спеціальні методичні принципи навчання іншомовної мовленнєвої діяльності. Серед дидактичних принципів найважливішими є принципи доступності й посиленості, наочності, свідомості, проблемності, систематичності та послідовності. Щодо загальнометодичних принципів, то в руслі комунікативного методу навчання обирається принцип комунікативності, навчання мовлення як форми соціальної поведінки, мовленнєво-розумової діяльності. До спеціальних методичних принципів відносяться лінгвістичні особливості і методичні типології відібраних лексичних одиниць, а також застосування когнітивного підходу до навчання іншомовної фахової лексики.

Як відомо, засвоєння лексичного матеріалу відбувається поетапно: I етап – автоматизація дій студентів з новими лексичними одиницями на рівні слів, словосполучень і речень; II етап – автоматизація дій студентів з новими лексичними одиницями на рівні речень та понадфразових єдностей; III етап – удосконалення навички [1]. Виходячи з поетапності формування і розвитку мовленнєвих навичок і вмій та спираючись на загальну систему вправ для навчання спілкування іноземною мовою [3], можна визначитися з метою для кожного етапу.

Метою вправ I етапу є ознайомлення студентів зі звуковим і графічним образом лексичних одиниць, з їх семантичними

особливостями, сполучуваністю та морфологічними правилами. На цьому етапі виконуються рецептивно-репродуктивні вправи на імітацію, номінацію та ідентифікацію лексичних одиниць. Для I етапу навчання фахової лексики характерними є переважно некомунікативні повністю керовані, індивідуальні вправи із слуховими та зоровими формальними опорами. Вони не лише повідомляють значення лексичних одиниць і сприяють первинному закріпленню лексики, але й встановлюють зв'язки з іншими аспектами мови (граматикою, фонетикою).

Вправи II етапу спрямовані на відпрацювання різних окремих операцій, що складають основу функціонування комплексних операцій лексичної навички. Це вправи на вибір лексичних одиниць із семантичного простору адекватно задуму висловлювання. За своїм характером ці вправи є умовно-комунікативні, індивідуальні, частково керовані, із слуховими та зоровими формальними й змістовими опорами і передбачають наявність мовленнєвого завдання і мовленнєвої ситуації.

На III етапу лексична навичка удосконалюється. Тут виконуються вправи на включення лексичної одиниці у просте і складне висловлювання, а також вправи, які забезпечують плавний перехід від удосконалення лексичних навичок до розвитку мовленнєвих умінь. Усі вправи є комунікативними, з мінімальним керуванням, призначені для індивідуальної та парної роботи. Вони передбачають наявність ситуації і мовленнєвого завдання [1].

Висновки: Навчання студентів-економістів фахової лексики з використанням когнітивних стратегій є важливим аспектом підготовки до професійної діяльності. Впровадження таких стратегій у навчальний процес сприяє кращому розумінню та засвоєнню економічної термінології, що підвищує рівень професійної компетенції.

Література:

1. Борщовецька В. Д. Етапи навчання студентів-економістів англійської фахової лексики з урахуванням їх когнітивних стратегій // Вісник КНЛУ. Серія "Педагогіка та психологія". – К.: Вид. центр КНЛУ. – 2002 – Вип. 5. – С. 188-196.
2. Складенко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь // Іноземні мови. – №3. – С. 3-7.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – С. 64-71.
4. <http://www.nasha-persha.org.ua>.

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

*Борозняк Анна Дмитрівна,
студентка, Харківська державна
академія культури*

*Науковий керівник:
Борис Ігор Олександрович,
доцент, заслужений діяч
мистецтв України, доцент,
декан факультету сценічного
мистецтва, Харківська державна
академія культури*

СПІЛЬНЕ ДЖЕРЕЛО ІНСПІРАЦІЇ: ОБ'ЄДНУЮЧА СИЛА НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В МАЙСТЕРНОСТІ АКТОРА МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4987/>

Реалії сьогодення, насичені інноваційними технологіями, постійно змінюються, але сталим у своєму впливі, беззаперечно, лишається театр. Безсумнівно, музично-драматичний театр не є виключенням, адже несе у собі синтетичність акторської майстерності, котра змушує зачаровуватися поєднанням драматичної дії, хореографії та, звісно, співу.

Національна культура відіграла значну роль в становленні та розвитку музично-драматичного театру, оскільки вона відображає історію, цінності, погляди людей, традиції. Саме музика та спів – невід'ємна частина генетичного коду українського народу. Вона почала гартуватися від архаїчних часів, коли створюються певні групування, у яких відбувалися ритуальні дії, котрі включали в себе наявність звуків, ударів, музики, танців [1, с. 89]. Продовжувала звучати у голосах легендарних корифеїв, котрі змогли стати справжнім феноменом в культурному житті України та замінити оперний театр, котрого на той час на теренах країни не було. «Цей спів справляв завжди величезне враження на публіку. Ніяка професійна співачка не могла так співати» [2, с. 10]. Цей період українського музично-драматичного театру асоціюється з побутовою тематикою. Перенесення різноманітних символічних дій, наявних в українському обрядовому циклі, допомагало акторові порозумітися з глядачем. Викликати його емоційну залученість,

спираючись на безпосередній зв'язок з реальним життям тогочасного люду. Цей театр переплітає у собі народний фольклор, обрядовість, пісні, хореографію, що вкотре підтверджує вплив національної складової на театральну царину.

Основною особливістю українського музично-драматичного театру є музичне оформлення. «Саме Старицький започаткував традицію мати в українському театрі хор і оркестр як складові сценічної дії, де основна роль належить драматичним акторам, які одночасно володіють музично-вокальною культурою співу й мистецтвом танцю» [3, с. 5]. Оркестрова музика, хорові партії в поєднанні з професійністю виконавської майстерності актора, котрий вмів володіє голосом, тілом та думкою – такий український театр, котрий підкорює своєю атмосферою.

На території України працює низка музично-драматичних театрів. Але вплив національної складової настільки сильний, що наявність пісенного та хореографічного матеріалу у виставах драматичних театрів наймовірно висока. Національний академічний драматичний театр ім. Франка, наприклад, створив справжній прорив виставою «Конотопська відьма» за повістю Григорія-Квітки Основ'яненка, котра встигла стати справжньою сенсацією. В театрі працює композиторка, котра займається аранжуванням вокальних номерів – Сусанна Карпенко. Також слід згадати про Київський академічний театр українського фольклору «Берегиня», котрий має свій невеликий оркестр, хор та балет. Тож ми бачимо, що по своїй формі український театр тяжіє саме до музично-драматичного.

Опираючись на вищезазначені приклади, можна зробити висновок, що український театральний процес, зберігаючи національну складову, впевнено крокує вперед. Але поле для репертуарного урізноманітнення доволі велике. Не відкидаючи нашу ідентичність, можна створювати нові театральні продукти, що будуть привертати око глядача.

Таким чином, вплив національної культури на розвиток акторської майстерності в музично-драматичному театрі України є невід'ємною часткою сучасного театального процесу. Це сприяє поглибленню взаєморозуміння між акторами та глядачем, розширенню арсеналу акторських засобів та розширенню акторської палітри емоцій та образів. Тому важливим є те, щоб ця культура була в центрі уваги, щоб сформувати ще виразніше втілення національної ідентичності на сцені музично-драматичного театру України.

Література:

1. Борис І. О., Февральова С. В. Системна проблема виховання й професійного становлення студентів спеціалізації «Актор драматичного театру та кіно» в закладі вищої освіти. «Культура України» : 2022. Випуск 78. 53-59 с.
2. Українська музична література. Частина друга / Автор-упорядник І. І. Казак. – Рівне, 2007. – 136 с.
3. Харитоновна В. Ф. Корифеї українського театру – творці музичної складової національного професійного театру / В. Харитоновна. // Культура України. Випуск 30. – 2010. – 10 с. URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura30/28.pdf

*Малильо Максим Іванович,
аспірант, викладач кафедри
живопису і композиції, Національна
академія образотворчого
мистецтва та архітектури*

ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК ДЕРЕВ'ЯНОЇ АРХІТЕКТУРИ ЗАКАРПАТТЯ

Інтернет-адреса публікації на сайті:
<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4985/>

Початкове питання про збереження дерев'яної архітектури виникло під час існування Закарпаття в складі Чехословацької республіки. П'ять храмів, які знаходилися під загрозою знищення, були транспортовані до Праги, а ще три були перенесені в інші частини регіону. Зокрема, Михайлівську церкву спершу перевезли з Шелестова до Мукачева у 1927 році, а потім, у 1974 році, до Ужгорода. Успенська церква з Обави була перевезена до Чехії у 1931 році, а церква святого Михайла з Великих Лучок – до Праги у 1929 році [1].

Закарпаття, як регіон з багатою історією, володіє скарбом в архітектурних пам'ятках, зокрема, в дерев'яних спорудах. Дерев'яна архітектура в цьому регіоні є не лише різноманітною за формами та стилями, але й відображає специфіку природних умов, притаманних горському клімату. Під час спорудження цих об'єктів, майстри враховували особливості ґрунтів та деревини, які були доступні в регіоні,

використовуючи їхні унікальні характеристики для створення міцних та довговічних конструкцій. Її коріння сягає далеко в минуле і розповідає багато цікавого про життя та традиції місцевого населення. Перші сліди дерев'яної архітектури виникають в середньовіччі 9-16 століття, коли розвивалися різні етнічні групи, такі як угорці, румуни, русини, словаки та інші [2]. Кожна з цих груп зробила свій внесок у розвиток архітектури, створюючи власні унікальні стилі та конструкції. Особливо важливими були церкви, які служили не лише релігійним об'єктом, але й центром культури та освіти.

Час від 14-го до 18-го століття в історії Закарпаття відзначився особливою роллю церков у розвитку дерев'яної архітектури. Ці витвори не лише служили релігійними об'єктами, але й відігравали ключову роль у формуванні культурного і освітнього середовища регіону. Дерев'яні церкви на Закарпатті стали справжнім символом цієї епохи завдяки їх вишуканому орнаменту, вежам та складним декоративним мотивам. Багато з цих історичних церков і храмів залишилися збереженими і стали важливими пам'ятками архітектури та культури. Вони приваблюють туристів, дослідників і вірян, надихаючи наші покоління вивчати і цінувати цю важливу частину спадщини Закарпаття [3].

Література:

1. Myronova H. et al. (2009). *Ukrajnistika: minulost, přítomnost, budoucnost II* [Ukrainian studies: past, present, future II]. Brno : Masarykova univerzita, 532-640. [in Czech].
2. Dudáš M, Jiroušek A. (2013). *Drevené kostoly, chrámy, zvonice na Slovensku* [Wooden churches, temples, bell towers in Slovakia]. Košice : Jes. [in Slovak].
3. *Kompleksna prohrana zberezhennia i vykorystannia pamiatok kulturnoi spadshchyny Zakarpatskoi oblasti na 2006–2015 roky*. [Comprehensive program of preservation and monitoring of cultural heritage of Zakarpattia region for 2006-2015]. Transcarpathian Regional State Administration Retrieved from <http://www.carpathia.gov.ua/en/catalog/item/178.htm>.

*Москалюк Юлія Василівна,
студентка 6 курсу, спеціальність
025 Музичне мистецтво,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
ORCID: 0009-0009-2595-0882*

*Науковий керівник:
Новакович Мирослава Олександрівна,
доктор мистецтвознавства,
професор кафедри музичної
медієвістики та україністики,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки*

УКРАЇНСЬКЕ ЕСТРАДНЕ ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО СЕРЕДИНИ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТЬ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4993/>

Постановка проблеми. Естрадна музика є невід’ємною частиною сучасного культурного простору, важливим підґрунтям для багатьох напрямків і жанрів сценічного мистецтва. Глибоке та всебічне дослідження цього феномену спрямоване на розуміння і висвітлення особливостей його розвитку в культурному середовищі, враховуючи швидкі зміни, запити суспільства та нові виклики в мистецькому просторі.

Українська музична культура – це багатий світ мистецтва та значна спадщина людства. Вона включає національні особливості українського суспільства, унікальну художню спадщину кожного народу, а також ментальність і мудрість багатьох поколінь, які відображають, естетичні і моральні цінності та ідеали [1, с. 88-92].

Вітчизняне естрадне мистецтво має довгу історію становлення та розвитку, що почалася задовго до XXI століття. Високий рівень майстерності виконавців швидко привернув увагу широкої аудиторії, ставши важливим засобом формування національних і культурних цінностей.

З огляду на це, потреба в комплексному та системному дослідженні феномену українського естрадного мистецтва є надзвичайно актуальною проблемою і важливим напрямом для сучасних музикознавців. Зокрема, аналіз особливостей історичного розвитку вітчизняної естради дасть

змогу виявити специфіку багатьох процесів, характерних для сучасної популярної музики.

Мета дослідження. Визначення особливостей розвитку естрадного мистецтва на території України в період середини ХХ-початку ХХІ століть.

Результати дослідження. З середини ХХ століття естрадні вистави стали займати одне з ключових місць в українській музичній культурі. Естрадні пісні постійно звучали в концертних програмах, супроводжували святкові заходи на радіо та телебаченні. Оскільки народні пісні розглядалися як ефективний інструмент ідеологічного впливу на широкі маси, вони стали доступними в рамках радянської культурної політики. У цей період професійні композитори активно працювали над формуванням репертуару, а провідні естрадні виконавці здобували академічну освіту та ставали висококваліфікованими артистами.

У ХХ столітті в західних країнах розпочався новий етап музичного розвитку завдяки появі електричних інструментів і звукових технічних пристроїв, що сприяло виникненню нових музичних напрямків. У 1966 році Лев Дутківський створив ансамбль «Смерічка» у Вижницькому районному будинку культури. До складу ансамблю входили три електрогітари(соло, ритм і бас), барабани, електричний орган та кілька вокалістів. Прихід нових виконавців – Василя Зінкевича та Назарія Яремчука підняв колектив на новий щабель популярності.

Чернівецький композитор Володимир Івасюк зробив значний внесок у розвиток ансамблю, сприяючи його популярності та збагачуючи репертуар. Уже в 1968 він написав для колективу дві пісні – «Я піду в далекі гори» та «Відлуння ваших кроків». Трохи пізніше Івасюк створив ще дві відомі пісні – «Червона рута» і «Водограй», які здобули широку популярність і були відзначені офіційними нагородами [2, с. 74-79].

Пісенну спадщину цього періоду можна поділити на дві частини. Перша – це новий формат оркестрової естради до якого належить твори таких майстрів, як Володимир Івасюк, Ігор Поклад, Іван Карабиць, Богдан Янівський, Вадим Ільїн, Олександр Зуєв, Ростислав Бабіч і Олександр Осадчий. Мирослав Скорик також створював музику, якої на той час майже ніхто не писав. Його естрадна кар'єра почалася в 1963 році з організації інструментально-вокального оркестру «Веселі скрипки». Другий напрямок цього часу – електронна музика, яку виконували здебільшого вокально-інструментальні ансамблі (ВІА). Хоча цей стиль часто називали «біг-біт», він не охоплював усіх жанрів естрадної музики, що існувала на той час. Це була легка музика (порівняно з традиційною оркестровою естрадою), яку сьогодні можна назвати поп-музикою. Уже в 80-х роках популярність ВІА почала спадати і з'явилося багато нових

гуртів, що виконували сучаснішу, але часто спрощену та менш якісну музику. До речі Івасюк не любив таких аранжувань своїх пісень, його більше приваблювало оркестрове звучання. Вокально-інструментальні ансамблі такі як «Смерічка», «Кобза», «Ватра», «Водограй», «Світязь», «Арніка», «Чарівна гітара», «Краяни», та «Опришки», мали велику популярність у 70-80-х роках. [3, с. 380-385]

Початок української незалежної музичної сцени датується 1989 роком, коли 24 вересня в Чернівцях відбувся фестиваль української музики «Червона рута – 89». На сцені цього фестивалю виступали як популярні на той час гурти, такі як «ВВ» та «Брати Гадюкіни», так і молоді виконавці, зокрема Ірина Білик, Андрій Кузьменко, («Скрябін»), «ТНМК», «Тартак». «Червона рута» стала справжнім майданчиком для виявлення нових талантів і місцем, де молоді українські артисти могли заявити про себе, оскільки на той час доступ до радіо та телебачення був обмеженим. Радіо «Промінь» стало платформою для української музичної сцени, де звучали такі артисти, як Іво Бобул, «Брати Карамазови», Віктор Павлік та інші.

Висновки. Українське естрадне вокальне мистецтво від середини ХХ до початку ХХІ століття зазнало значних змін, відображаючи культурні та музичні трансформації того часу. У цей період сформувалися нові музичні напрями, які відповідали суспільним змінам, технічному прогресу та іноземним впливам. Вагомий внесок у розвиток зробили такі видатні діячі, як Лев Дутківський, Володимир Івасюк, Мирослав Скорик, Василь Зінкевич і Назарій Яремчук. Вони не тільки розширювали музичний репертуар, але й сприяли піднесенню української естради на новий рівень. Водночас поширення вокально-інструментальних ансамблів та електронної музики значно збагатило музичну палітру. У результаті естрадне мистецтво стало важливим інструментом збереження національної ідентичності та відображення культурних цінностей країни на різних етапах її розвитку.

Література:

1. Колубаєв О. Л. Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. Тернопіль, 2012. №2, С. 88-92.
2. Мозговий М. П. Особливості українського шлягеру в контексті розвитку національної естради. Вісник ХДАДМ. Харків, 2008. №10, С. 74-79.
3. Алексєєв Р. Є. Композиторська творчість та виконавство. Київ. 2012, С. 380-385.

*Погорілий Анатолій Володимирович,
аспірант, Національна академія
образотворчого мистецтва
та архітектури*

*Науковий керівник: Чернявський
Константин Володимирович,
кандидат мистецтвознавства,
доцент, заслужений художник
України, лауреат премії імені
І.Ю. Рєпіна, Академік Міжнародної
академії освіти і науки, доцент
кафедри графічного дизайну
Національної академії
образотворчого мистецтва
і архітектури*

КОНСТЯНТИН КРИЖИЦЬКИЙ – ВИХОВАНЕЦЬ КИЇВСЬКОЇ РИСУВАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4984/>

Костянтин Крижицький навчався в Київському реальному училищі, а отримав перші уроки живопису в Рисувальній школі М. Мурашка. У 1877 році він вступив до Петербурзької академії мистецтв, де під керівництвом М. Клодта здобув чотири срібні медалі та малу золоту медаль [1, с. 35]. Закінчив академію у 1884 році зі званням класного художника першого ступеня.

Після навчання у 1885 році Крижицький оселився в Петербурзі, продовжуючи зв'язки з Києвом. Його картини здобули популярність, і він почав активно виставляти свої роботи. У 1900 році його обрали дійсним членом Академії мистецтв, а в 1909 році він став одним із засновників Товариства художників імені А. І. Куїнджі [2, с. 76].

Творче життя Крижицького обірвалося у 1911 році, коли його несправедливо звинуватили у плагіаті, що стало причиною його самогубства. Він залишив записку, пояснюючи свої вчинки, і був похований на Смоленському кладовищі в Санкт-Петербурзі. Похорон відбувся 6 квітня 1911 року, незважаючи на табу на поховання самогубців [3, с. 11].

На посмертній виставці представили близько 700 його полотен. Ігор Шаров зазначає, що Крижицький глибоко досліджував природу, зокрема українські пейзажі. Його роботи, такі як «В околицях Києва», «Дніпро» та

«Перед грозою», відображають ніжне почуття до рідних країв. У творчості Крижицького проявляється прагнення передати ефекти освітлення та декоративність, вражаючи емоційністю та спокоєм [4, с. 13].

Картини художника зберігаються в Національному художньому музеї України та інших музеях, а також у приватних колекціях. Одна з найвідоміших картин Крижицького знаходиться в колекції Запоріжського художнього музею – «Хутір в Малоросії» 1887 року створення [5, с. 4].

Література:

1. Мурашко Н. І. Воспоминания старого учителя: Киевская рисовальная школа 1875-1901. – Киев, 1907, с. 35.
2. Крыжицкий: Каталог посмертной выставки картин академика К. Я. Крыжицкого / [авт. каталогу: прізвище, ініціали]. – М., 1913, с. 76.
3. Крыжицкий Г. Судьба художника (спогади про К. Я. Крижицького). – Киев: Мистецтво, 1966, с. 11.
4. Шаров І., Толстоухов А. Художники України: 100 видатних імен. – Київ: АртЕк, 2007. – ISBN 966-505-134-2, с. 13.
5. Борисова Г. Історія однієї картини: К. Я. Крижицький «Хутір в Малоросії» (1887). – Запоріжжя, 2008, с. 4.

*Прищеп Олена Петрівна,
викладач кафедри мистецьких
дисциплін, Національний
університет "Чернігівський
колегіум" імені Т.Г. Шевченка
ORCID: 0000-0002-6876-5910*

ОБРАЗНІСТЬ «ЕСКІЗІВ» М. СТЕПАНЕНКА

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4990/>

Сьогодні боротьба українців за свободу пронизує всі сфери життя. Відродження, зберігання і примноження української національної культури у суспільстві загострено. Через мистецтво, зокрема музичне, передається, виражається вся гама людських емоцій і почуттів .

У ЗВО в процесі підготовки студентів музичних спеціальностей акцент зроблено на вивчення переважно життя і творчості українських музикантів. З огляду на це згадаємо Михайла Борисовича Степаненка, видатного українського композитора, піаніста, педагога, музикознавця, музично-громадського діяча, народного артиста України.

Композиторська творчість Михайла Степаненка різноманітна й багатожанрова. У його творчому доробку симфонічні, хорові та камерні твори, пісні й романси, твори для фортепіано, обробки українських народних пісень. Відома і музикознавча діяльність Михайла Степаненка, який повернув із забуття творчість багатьох українських композиторів минулого. Автор першої в Україні хрестоматії «Українська фортепіанна спадщина», великої кількості досліджень з історії української музичної культури. Остання праця митця «Статті. Дослідження. Спогади» – його духовний спадок нащадкам.

Звертався М. Степаненко і до дитячої аудиторії. Написані їм твори для молодих музикантів зібрані і видані збіркою «Дитячий альбом» в рамках видавництва «Композитори України – дітям». До збірці вийшли: Десять дитячих п'єс (Перший пролісок, Ляльковий танець, Етюд, Скривдили, Дразнилка, Український танець, Веселка, Експромт, Вечірня мелодія, Взимку на трійці), Маленька сюїта «Про звірів» (Бегемот, Дельфін, Черепаха, Білочка, Лисиця, Мавпочки), три сонатини, Варіації на українську тему, Ескізи.

Розглянемо ескізи. Як відомо, ескіз – (фр. *esquisse* – нарис, замальовка) у музиці має – підготовчий нарис, що фіксує задум твору чи окремої його частини в найхарактерніших рисах. З ХІХ ст. (під впливом імпресіонізму), ескізами стали називати завершені музичні твори, написані композиторами під враженням картин природи, побуту тощо. Ескіз – твір-мініатюра вільної форми [1].

Ескізи М. Степаненка – це шість різнохарактерних п'єс без назви. Відсутність програмності музики пробуджує фантазію, творчу уяву, образне мислення як виконавців, так і слухачів. Аналіз музичної мови, засобів музичної виразності нашоухує на народження більш конкретних музичних образів.

У процесі багаторічної музично-педагогічної діяльності автор разом зі своїми студентами-піаністами вивчали цей цикл ескізів і проводили лекції-концерти серед студентської молоді. Під час підготовки був зроблений розподіл п'єс циклу між студентами з метою підготовки до концертного виступу: робота проводилась в поєднанні технічного і художнього розвитку кожного студента, одночасно працювали як над фортепіанною технікою, так і усвідомленням образності і її втіленням і передачею слухачам. Головним завданням для слухачів було визначити і виразити словами образний зміст кожної п'єси.

Цикл Ескізів М. Степаненка побудований за принципом контрасту та складається з двох «витків» однієї послідовності: лірика, скерцозність, енергія у другому проведенні набирає потужність і силу [2, с. 175].

Доводить це ствердження більш детальний аналіз п'єс.

№1 *Sostenuto* – розповідь, роздум; сумна мелодія звучить на фоні політональних гармоній синкопованого акомпанементу.

№2 *Leggiero* – фантастична скерцозність; спочатку подвійні ноти акомпанементу в правій руці супроводжують альтеровану тему лівої руки, у середньому епізоді серед шістнадцятих нот в правій руці з'являється прихована чвертями нова тема, котру веде перший палець.

№3 *Allegro. Staccato sempre* – рухливість початку змінює наспівний мотив, схожий на звучання сопілки.

№4 *Andantino* – печальну, скорботну тему (ліва рука) супроводжує тривожний триольний акомпанемент (права рука); в епізоді *Rit. mosso* звуки високого регістру і динамічна хвиля (*mf-f-ff-f-mf*) асоціюються зі стражданнями.

№5 *Tempo di Marcia* – звучання теми секстами у високому регістрі на фоні остинатного акомпанементу сприймається як гротескний марш з «нотками» сарказму.

№6 *Presto* – октавна загальна фактура викладу музичного матеріалу, перегукування (між низьким і високим регістрами) основного однотактного мотиву звучить зло, жорстоко; тендітна мелодія середнього епізоду, викладена в унісон у високому регістрі, нещадно, невмолимо подавляється поверненням звучання мотива зла (п'єса написана у тричастинній репрізній формі).

Сьогодні образність «Ескізів» М. Степаненка сприймається особливо загострено, глибоко, боляче. Це пов'язано з реаліями дійсності, сучасною війною в Україні. Композитор відчував і виразив мовою музики наближення грізних, трагічних подій сьогодення.

Література:

1. Тлумачний словник української мови / за ред. д-ра філологічних наук, проф. В. С. Калашника. Харків : Прапор, 2005. 992 с.
2. Толпіго Н. К. «Ескізи» Михайла Степаненка: досвід творчого опрацювання. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти.* 2023. С. 168-176.

*Oksana Cherniak,
PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Foreign Languages and
Translation, Lesya Ukrainka
Volyn National University
ORCID: 0000-0002-3848-0690*

LINGUISTIC FEATURES OF INTERNET ADVERTISING IN THE ENGLISH LANGUAGE

Internet address of the article on web-site:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4989/>

In the modern world, advertising plays an extremely important role. It surrounds us everywhere: on the streets, in transportation, on television, on the Internet. It is well known that advertising is the “engine of trade”, it originated simultaneously with trade in prehistoric times. Advertising became widespread with the opening of mass communications. At the current stage of technology development, Internet advertising is becoming increasingly popular, as it is Internet communication that allows combining the capabilities of all traditional printed and electronic media. Internet advertising is extremely diverse in terms of the advertising object, style, structure, and the use of speech means of influence.

The purpose of the article is to analyze the linguistic factors that ensure the effectiveness of the Internet advertising discourse.

The structure of modern Internet ads is complex and multilayered. In addition to the verbal component (text), an advertisement contains an image (infographics and sound) and a display panel (software designed to show advertising messages). These components of online advertising function together and provide maximum impact on the recipient of information.

The linguistic study of advertising text messages from Internet pages confirms a wide range of linguistic techniques of influence that are inherent in most advertising texts. Among them, the most common are repetition, the use of the imperative mood, and evaluative vocabulary.

According to the results of our study, the most commonly used methods of attracting attention are evaluative vocabulary, direct addressing to the

recipient with the pronoun *you*, the modal verb *should*, which is used to express a recommendation, advice or instruction, and imperative sentences.

The syntactic organization of an advertising text is an important method of influencing the recipient's mind. Having studied the usage of syntactic devices, we came to the conclusion that the most commonly used are single-syllable sentences, passive voice structures, participles and adverbs, and parallel constructions. This demonstrates the benefits of using simple syntactic structures that are easy for the recipient to understand. They are designed to compress information and provide a better level of perception of the advertisement text.

In advertising discourse, it is appropriate to use comparison, the purpose of which is to identify new properties in the object of comparison that are important for the subject of the statement. The subject and the object of comparison are united by formal indicators of the mental operation of equation, such as *as*, *as...as*, *like*, *as though*, *as if*, etc.

Hyperbole is also an effective means of influencing the addressee, a stylistic figure of obvious and deliberate exaggeration to enhance the expressiveness and emphasize the point being made.

Negative prefixes such as *anti*, *non-* are used to create words with a pronounced positive assessment that attract attention and emphasize the qualitative characteristics of the advertising object.

In advertising texts, imperative verb forms and connotative adjectives, emotionally elevated vocabulary, allegory, metaphor, simile, parallelism, various types of repetition, alliteration, onomatopoeia are widely represented.

There is an opinion that an advertising message should be very short, but contain complete information about the object of advertising. However, it is impossible to disagree with the statement of David Ogilvy, an undisputed authority in the field of advertising: "The more complete your story is, the more you will sell" [4]. While studying the size of the advertising text, D. Starch [3] came to the following conclusions: active perception of the advertising message decreases only after the 75th word; the number of readers who continue to perceive the advertising message after the 125th word is 12%, but in general, he does not consider the size of the advertising text to be one of its main characteristics.

In summary, advertising is a form of mass communication, its purpose is to inform about available services or goods and, finally, to encourage the consumer to respond to the object of advertising. Internet advertising is one of the most widespread types of advertising that is gaining popularity among other media.

References:

1. Dyer G. Advertising as Communication. London : Routledge, 1995. 191 p.
2. Kohli, C., Leuthesser, L., Suri, R. Got slogan? Guidelines for creating effective slogans. Journal of Business Horizon, 2007. p. 415-422.
3. Starch D. Measuring Advertising Readership and Results. N. Y.: McGraw-Hill, 1966. 270 p.
4. Young M. Ogilvy on Advertising in the Digital Age. Carlton Books Ltd, 2017. 288 p.

*Пантєєва Тетяна Олексіївна,
Державний заклад «Луганський
національний університет
імені Тараса Шевченка»,
м. Миргород, Україна*

ОЦІНКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4977/>

Анотація. Пантєєва Т. О. ОЦІНКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ. В статті визначено поняття природно-заповідного фонду, розкрито практичне питання застосування методики RAPPAM для оцінювання стану ПЗФ у Волинській області.

Ключові слова: природно-заповідний фонд, методика RAPPAM.

Abstract. Panteeva T. O. ASSESSMENT AND PERSPECTIVES OF THE DEVELOPMENT OF THE NATURE AND PROTECTION FUND OF THE VOLYN REGION. The article defines the concept of a nature reserve fund, reveals the practical issue of applying the RAPPAM methodology for assessing the state of the natural reserve in the Volyn region.

Keywords: nature reserve fund, RAPPAM methodology.

Постановка проблеми. Збалансований розвиток України передбачає докорінне удосконалення охорони природи й оптимальне функціонування заповідної справи відповідно до нових соціально-економічних умов. Це зумовлено її інтеграцією у Всеєвропейську стратегію збереження біотичного і ландшафтного різноманіття, синтез в єдину систему нових поглядів, принципів, підходів і показників створення й функціонування природно-заповідного фонду.

Сучасна заповідна справа має стати комплексною системою узгоджених і об'єднаних між собою єдиною метою, методологією та ідеологією традиційних і новітніх поглядів, положень і понять, принципів і механізмів їх реалізації, спрямованих на збереження, відтворення й збалансоване розумне використання ПЗФ.

Заповідна справа – одна з найважливіших складових природоохоронних наук і природоохоронної діяльності. Вона відіграє важливу роль у розробці теоретичних засад та практичному вирішенні проблем збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, підтримці екологічної рівноваги у природі, формуванні світоглядних орієнтирів людини, спільнот, суспільства [3, с. 4].

Актуальність полягає в тому, що в Україні природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання, тому вирішення проблеми поліпшення екологічного стану території України у першу чергу слід починати з впровадження системи природоохоронних заходів у тих регіонах, де сьогодні екологічна ситуація найбільш напружена і які мають найбільше соціально-економічне значення для нашої держави.

Мета статті – полягає в тому, щоб охарактеризувати природоохоронну діяльність та роботу з розширенням і збереженням ПЗФ на території Волинської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища.

Станом на 01 січня 2023 року на території Волинської області знаходиться 399 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, з них 27 – 55 загальнодержавного значення та 372 – місцевого значення. Площа заповідності області складає 220785,53 га. Загальна площа природно-заповідного фонду з врахуванням тих територій, що ввійшли до складу інших (ботанічних пам'яток природи, заказників у складі національних природних парків тощо), становить 236013,892 га.

На регіональному рівні сталий розвиток передбачає розробку соціально-економічних та екологічних програм розвитку територій, формування місцевих бюджетів з урахуванням пріоритетності цілей і завдань сталого розвитку, реалізацію комплексу заходів збалансованого розвитку регіонів [1, с. 54-55].

Аналізуючи дані джерела інформації, ми вирішили застосувати методику RAPRAM яка є однією із серії спроб створення інструменту для оцінки ефективності управління природоохоронних територій, який би відповідав критеріям, встановленим Світовою комісією з питань природоохоронних територій (WCPA) протягом 1995-2000 рр.

Ідея цієї методики базується на інтерпретації управління як циклу планування, який часто повторюється та якому притаманні такі основні фази:

- визначення мети, цілей і завдань;
- окреслення зовнішніх впливів або збурень;
- планування і моделювання;
- мобілізація ресурсів;
- процес та кроки (етапи) управління;
- отримання результатів;
- наслідки;
- аналіз наслідків, оцінка дій, виявлення недоліків;
- отримання висновків щодо потреб можливостей проведення

оцінки, внесення змін щодо встановлених цілей, завдань та/або способу їх реалізації [2, с. 12-13].

Для подальшого розвитку ПЗФ необхідно все більше враховувати нові економічні умови переходу до ринкової економіки, необхідність узгодження законодавства нашої держави з країнами Європейського союзу, а також взяті на державу зобов'язання з міжнародних конвенцій тощо.

Тому, виходячи з сучасної екологічної ситуації в Україні та орієнтуючись на світовий досвід, нами передбачається оцінити сучасний стан та можливі перспективи розвитку ПЗФ у Волинській області, із застосуванням методики RAPRAM.

Список використаної літератури:

1. Екологічний паспорт Волинської області (2022 р). режим доступу – <https://voladm.gov.ua/admin-assets/files/file/Ekologiya/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%20%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%202022%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf>
2. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б. Г. Проць, І. Б. Іваненко, Т. С. Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.
3. Заповідна справа. Практикум. Навчально-методичний посібник для виконання практичних робіт студентами денної та заочної форми навчання спеціальності 6.040106 “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” / Укладачі: доц.

Мудрак О. В., доц. Кравчук Г. І., аспір. Єлісавенко Ю. А., ст. викладач
Дзюмак М. А.– Вінниця: ВНАУ, 2011. – 96 с.

References:

1. Environmental passport of the Volyn region (2022). access mode - <https://voladm.gov.ua/admin-assets/files/file/Ekologiya/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%20%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%202022%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf>
2. Express assessment of the state of the territories of the Nature Reserve Fund of Ukraine and determination of priorities for their management / B. H. Prots, I. B. Ivanenko, T. S. Yamelinets, E. Stanchu – Lviv: Grif Fund, 2010. – 92 p.
3. Protected business. Practicum Educational and methodological manual for practical work by full-time and part-time students of specialty 6.040106 "Ecology, environmental protection and balanced nature use" / Compilers: Assoc. O. V. Mudrak, Assoc. Kravchuk G. I., Aspir. Yu. A. Yelisavenko, art. teacher M. A. Dzyumak – Vinnytsia: VNAU, 2011. – 96 p.

*Ващенко Ірина Олександрівна,
магістрантка 2 курсу Національного
авіаційного університету*

*Науковий керівник:
Дудка Тетяна Юрївна, доктор
педагогічних наук, професор*

ВПЛИВ ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ НА ПОДОЛАННЯ ТРАВМАТИЧНОГО ДОСВІДУ ЖІНОК В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4983/>

У сучасному світі військові конфлікти залишають глибокі сліди на психічному здоров'ї людей, особливо серед жінок. Під час війни жінки стикаються не лише з загрозами фізичного характеру, але й із серйозними психічними травмами, такими як втрати близьких, насильство, вимушена міграція та зруйновані життєві плани. Всі ці фактори створюють гостру потребу в ефективних методах психотерапії для допомоги жінкам під час військового часу.

Травматичний досвід, пов'язаний з війною, може призводити до розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР), депресії, тривожних станів та інших психологічних проблем. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), поширеність ПТСР серед населення, що перебувало у зонах конфлікту, значно перевищує середні світові показники.

Важливою психофізичною особливістю ПТСР, що утруднює лікування, а іноді і діагностику, є дисоціація. Дисоціація – це перша лінія захисту людини у ситуації травми. [1] Дисоціація має на увазі поділ або розщеплення, і може торкатися: повністю або частково спогадів про подію травми, емоції або емоційне значення цієї події, фізичні відчуття, рухи, м'язову координацію, пов'язану з подією, а в крайніх випадках і частини тіла (конверсійна істерія) або особистості (множина), залученої до події.

Загальновідомий факт, що психічні травми завжди знаходять своє відображення в тілі, впливаючи на фізичний стан та поведінку людини.

Одним із основних напрямків сучасної практичної психології є тілесно-орієнтована психотерапія. Цей метод має позитивний вплив при реабілітації психосоматичних хвороб, наслідків психічних травм, посттравматичних стресових розладів, депресивних станів. Робота з тілом створює унікальні аспекти терапевтичного впливу поза свідомістю. Це дозволяє отримати можливість дійти до найглибших рівнів несвідомого, проявленого в тілі, та знайти справжні джерела найбільш важливих проблем.

Тілесно-орієнтована терапія як підхід, що фокусується на зв'язку між тілом і психікою, має великий потенціал для інтеграції у програми реабілітації та підтримки психічного здоров'я. Зокрема, у випадках, коли традиційні вербальні методи психотерапії виявляються недостатньо ефективними через глибоку травматизацію або культурні особливості, тілесно-орієнтована терапія може запропонувати альтернативні шляхи для обробки та інтеграції травматичного досвіду

Травма створює особливий патерн м'язового напруження. Кожен патерн індивідуальний, але тілесний психотерапевт, який розуміє анатомію і здатність м'язів до реагування, може розпізнати м'язи, що стали слабкими або перенапруженими. Навчання клієнта тому, як користуватися цими м'язами знову, розслаблюючи перенапружені і тренуючи слабкі, допомагає не тільки покращити здоров'я та тілесну гармонію, але також налагодити зв'язок тіла та розуму для спогаду та асоціювання травми. Повторюючи заблоковані рухи, людина, яка втратилася в травмі, часто може запустити спогади, пов'язані з нею емоції та вивільнити їх.

Дослідження Лізбет Марчер дають змогу розуміти які саме м'язи відповідають за певні наші потреби, які задіяні у формуванні наших структур характеру та еґо-функцій. Це дає можливість, впливаючи на них, використовувати наявні ресурси організму та вибудовувати нові [2].

Глибина та стійкість змін в системній тілесно-орієнтованій психотерапії є одними з ключових аспектів, які відрізняють її від короткострокових методів психокорекції. Вони обумовлені рядом факторів, які зводяться до дбайливої, поступової та всебічної роботи з пацієнтом.

Тілесно-орієнтована психотерапія передбачає поступовий і планомірний процес відновлення, що дозволяє зменшити ризик перевантаження клієнта. Оскільки системний підхід має на увазі постійний моніторинг і коригування терапевтичних стратегій в залежності від прогресу та потреб клієнта, це допомагає уникнути непередбачених негативних реакцій, які можуть виникнути при інтенсивному короткостроковому втручанні.

Ключовим компонентом тілесно-орієнтованої психотерапії є фокус на тілесному усвідомленні, що дає можливість клієнтам розпізнавати і вербалізувати емоції, які були раніше відчужені або пригнічені. Це допомагає знизити рівень дисоціації, зміцнити відчуття присутності "тут і зараз" та відновити здатність до саморегуляції.

Таким чином, застосування методів тілесно-орієнтованої психотерапії у корекції травматичного досвіду є цінним підходом, який поєднує психоемоційну та тілесну складові. Він сприяє відновленню тілесної та психологічної інтеграції, полегшує роботу з травмою через тіло, допомагаючи пацієнту не тільки усвідомлювати свій травматичний досвід, але й фізично звільнитися від його впливу.

Література:

1. Levine, P. In an Unspoken Voice: How the Body Releases Trauma. North Atlantic Books, Berkeley. – 2010.
2. Marcher L. The Bodydynamic Character Structure Model // Energy and Character. – 1989. – V. 20, № 1.

*Конончук Богдана Ростиславівна,
здобувач вищої освіти на
бакалаврському рівні юридичного
факультету Хмельницького
університету управління
та права імені Леоніда Юзькова*

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН МОЛОДІ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4978/>

Соціальні мережі сьогодні відіграють значну роль у житті молоді, впливаючи на їх психологічний стан як позитивно, так і негативно. З одного боку, вони сприяють спілкуванню, соціалізації та навчанню. Соціальні мережі дозволяють молодим людям легше встановлювати та підтримувати контакти, особливо це важливо для тих, хто має обмежені можливості для спілкування в реальному житті. Доступ до великої кількості інформації та освітніх ресурсів через соціальні мережі відкриває безмежні можливості для самоосвіти і професійного зростання [1].

З іншого боку, існує низка негативних аспектів, пов'язаних із використанням соціальних мереж. Однією з головних проблем є залежність від соціальних мереж, яка може призвести до надмірного

проведення часу в інтернеті, відволікання від навчання або роботи, порушення сну та зниження якості реальних міжособистісних взаємин. Також соціальні мережі можуть негативно впливати на самооцінку молодих людей через постійне порівняння себе з ідеалізованою картинкою успіху та краси, що часто демонструються в інтернеті. Це може призводити до незадоволення собою, розвитку комплексів та навіть психічних розладів.

Соціальні мережі мають як позитивний, так і негативний вплив на психологічний стан молоді. Важливо знайти баланс у їх використанні, розвивати критичне мислення щодо представленої в них інформації та бути свідомими щодо можливих ризиків. Також корисною може бути підтримка з боку освітніх установ, батьків, близьких людей та психологів у формуванні здорових звичок користування соціальними мережами [1].

Іншим важливим аспектом є соціальне порівняння, що стає майже неунікним в соціальних мережах. Молодь часто порівнює своє життя, досягнення та зовнішність з ідеалізованими зображеннями, які бачать онлайн. Це може призвести до негативних емоцій, таких як заздрість, невдоволення собою та зниження самооцінки, знецінення своїх успіхів та результатів, оскільки реальне життя рідко може конкурувати з ідеалізованими зображеннями в соціальних мережах [2].

Щоб мінімізувати негативний вплив соціальних мереж, важливо застосовувати декілька стратегій. Перш за все, рекомендується обмежити час, проведений в соціальних мережах. Крім того, розвиток критичного мислення щодо інформації, отриманої через соціальні мережі, є ключовим. Навчання молоді розрізняти реальне від ідеалізованого, а також критично оцінювати контент, який вони споживають, може зменшити негативний вплив соціального порівняння.

Загалом, соціальні мережі є могутнім інструментом, який може мати як позитивний, так і негативний вплив на психологічний стан молоді. Важливо прагнути до здорового балансу в їх використанні, розвивати усвідомленість щодо можливих ризиків та активно впроваджувати стратегії для мінімізації негативного впливу.

Література:

1. Як соціальні мережі впливають на психіку дітей та підлітків URL: <https://mozok.ua/anxietydisorder/article/3795-yak-sotcaln-merezh-vplivayut-na-psihku-dtej-ta-pdltkv>.
2. Вплив соціальних мереж на психічне здоров'я. URL: <https://holdyou.net/news/sotsialnykh-merezh>.

*Панасюк Надія Сергіївна,
магістрантка, Поліський
національний університет*

*Науковий керівник:
Гречуха Ірина Анатоліївна,
доктор філософії, доцент
кафедри психології, Поліський
національний університет*

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЯКОСТІ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4995/>

Життя часто ставить нас перед ситуаціями, які можуть легко вивести з рівноваги, завдати шкоди здоров'ю чи навіть зламати. Непорозуміння з близькими, затримка зарплати, конфлікти на роботі чи бізнесі, або просто спілкування з негативними людьми – усе це може впливати на наше психологічне самопочуття. Водночас деякі люди виходять з таких ситуацій впевненими та рішуче налаштованими продовжувати жити якісно, тоді як інші можуть зіткнутися з психічними розладами та іншими проявами стресу. Ключову роль у цьому відіграє психологічна стійкість.

Психологічна стійкість, або резильєнтність, – це вроджена динамічна якість особистості, життєвий ресурс, який допомагає долати стреси та труднощі конструктивним шляхом. Термін «резильєнтність» походить із фізики та означає здатність твердих та пружних тіл відновлювати свою форму після деформації. В психології це поняття відображає здатність людини ефективно функціонувати в умовах стресу, живлячись надією, оптимізмом, стійкістю та адаптивністю [1].

Головний крок до зміцнення психологічної стійкості полягає в усвідомленні того, що ми не можемо змінити обставини, але можемо змінити своє ставлення до них. Проблема психологічної стійкості стає однією з центральних у дослідженні особистості, її здатності протистояти негативним чинникам у професійній діяльності, конфліктам та екстремальним ситуаціям. Психологічна стійкість має велике практичне значення, оскільки вона захищає особистість від дезінтеграції та розладів, створює основу для внутрішньої гармонії, психічного здоров'я та високої працездатності.

Поняття «психологічна стійкість» тісно пов'язане з іншими термінами у психології, такими як: «психологічна готовність», «стійкість особистості», «емоційна стійкість», «вольова стійкість», «моральна

стійкість» тощо. Багатогранність цього поняття пояснюється тим, що воно охоплює процеси становлення, розвитку та формування особистості, а також різні аспекти її поведінки та діяльності [2].

У вітчизняній літературі виділяють зовнішні та внутрішні чинники психологічної стійкості. Особистісні чинники психологічної стійкості – більш різноманітні, ніж соціальні. Їх головною перевагою є можливість тренування та розвитку, чим можна допомогти особистості в формуванні стійкості до негативного зовнішнього впливу.

До зовнішніх (соціальне середовище) належать:

1. Психологічна підтримка з боку соціального оточення, особливо близьких людей.
2. Підтримання психологічної близькості та довірчих відносин з оточенням.
3. Досягнення у навчанні та роботі.
4. Сприятливий клімат у колективі, особливо в шкільному та студентському середовищі [3].

Найбільш теоретично та емпірично обґрунтованими є наступні внутрішні чинники в залежності від сфери особистості:

1. Ціннісно-мотиваційна сфера. Значимість події чи явища для особистості (рівень значимості вказує на негативність впливу отриманої інформації).
2. Суб'єктивна оцінка особистістю ситуації (одні й ті ж самі ситуації можуть розглядатися особистістю як позитивні або негативні в залежності від багатьох суб'єктивних факторів). Цінності людини (певна інформація може суперечити особистісним цінностям майже до їхнього руйнування або створення внутрішньоособистісних конфліктів).
3. Досвід психологічної переробки негативної інформації, згідно з концепцією К. Юнга. Певна спрямованість мотиваційних установок.
4. Чітка ієрархізація установок.
5. Високий рівень самоорганізації та саморегуляції особистості [4].

Вищий рівень стійкості дозволяє легко відновлюватися після невдач і адаптуватися до змін. Ці якості можна і потрібно розвивати.

Висновки:

- Підтримуйте здорові відносини. Обговорюйте свої проблеми з людьми, яким довіряєте, де є взаємна підтримка та розуміння. Це допомагає усвідомити, що ви не самотні зі своїм болем.
- Сприймайте себе як людину, здатну вирішувати проблеми. Важкі періоди можуть стати нагодою для підтвердження власної компетентності.
- Приймайте зміни як частину життя. Використовуйте свою енергію для нових цілей, не шкодуючи про минуле.
- Беріть відповідальність за свої дії. Люди з високою стійкістю не звинувачують оточення у своїх невдачах, а шукають правильні рішення.

- Піклуйтеся про своє здоров'я. Фізична форма допомагає легше подолати труднощі.

- Уникайте самознищення. Пошук підтримки в неправильних відносинах або звичках може призвести до нових проблем та зменшити ваш психологічний ресурс.

Література:

1. Варій М. Й. Загальна психологія : навч. посібник. [2-ге видання]. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 900 с.
2. Гуменюк О. Концепції психологічного впливу в сучасній психології. *Психологія і суспільство*. 2003. № 1. С. 34-39.
3. Кобильченко В. В., Омельченко І. М. Спеціальна психологія : підручник. Київ : Академія, 2020. 224 с.
4. Галецька І., Сосновський Т. Психологія здоров'я: теорія і практика. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 338 с.

*Синяков Ігор Валерійович,
капелан психолог Федерації
єврейських громад України*

МОНОТЕЇЗМ, ТА ЗВ'ЯЗОК З СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПРАКТИЧНОЮ ПСИХОЛОГІЄЮ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4980/>

Сьогоднішнє світове суспільство потерпає від невизначеності загального (прийнятнoгo всіма) сенсу існування світу в цілому. Кожні соціальні об'єднання вирішують свої завдання, та в більшості не поєднані універсальним сенсом буття. Звичайно є зв'язки які об'єднують різні мікро та макро соціуми починаючи від історичних, економічних, філософських, політичних, духовних та інших соціальних факторів. Але як показує практика приходить час конфліктної взаємодії цих напрямів, макро суспільств і мікро об'єднань, вони вступають в фазу конфронтації, як наприклад ситуація з агресією (війною) Росії проти України.

Іншими словами ті устої життя, які є зараз в суспільстві не гарантують сталого розвитку суспільства без жорсткої конфронтації, як слідство це різні форми конфліктів та жах під назвою війна. Також мікро соціальні структури мають досить жорсткі відносини в сучасному світі. Багатополярність світу завжди зіткає один погляд на життя з іншим, і в залежності від сили впливу породжується конфлікт. Війна була визначена багатьма філософами як закономірність та необхідність.

Питання як виникає глобальна проблема під назвою війна і як це змінити? Глобальні конфлікти починаються з простіших; внутрішніх – між мікро та макро групами, всередині груп, між індивідуумами в суспільстві, в різних соціальних інституціях, в відносинах в сім'ї. В сучасному світі глобалізації кожна група відстоює свої інтереси та думки, це призводить іноді до трагічних наслідків. Така форма взаємодії дуже рефлексивна. Соціальні сектори розвиваються кожний зі своєю швидкістю, немає сталих зв'язків. Економічні фактори дуже часто протилежні культурним. Є великий вплив релігійності, але вона відокремлена також від держави. Соціальні мережі (Facebook, Instagram) взагалі не мають кордонів, але й не мають, так само, сталого та продуктивного розвитку, хаотично впливає на світ. Людина в сучасному світі вибирає ту найбільш прийнятну парадигму поведінки, яка прийнята в суспільстві згідно її (людини) обставин, характеру та світогляду в даний момент.

В фізіології є поняття гомеостазу, це стан організму який прагне стабільності, і автоматично тримає організм в певних фізіологічних рамках. Але якщо гомеостаз організму регулює себе автоматично залежно від динамічного середовища, то психічний стан та духовний є залежний від волевиявлення самої людини. Тобто людина приймаючи певну парадигму світу впливає на свій психічний та духовний стан. Релігії найбільш поширені в Україні це Християнство (всі конфесії), Іслам. Дуже малий процент Іудаїзм, чистий Монотеїзм та східні вірування. Тож більшість Релігій України приймає ідею Того образу Бога який є більш величний чим досяжний матеріальний світ, Він є зовні матеріального світу, а точніше об'ємлює світ, та є Великим і Недосяжним, тобто Трансцендентним. Він і є Творцем та Власником цього світу. Іншими словами є образ Бога, який об'єднує суспільство, поки негласно, але явно та впливово. Особливо зараз, під час війни, є думка, що Бог з Україною і це стає лозунгом та реальністю.

Чим більш закритими та вузькими є постулати життя людини тим більше шансів, що вони можуть дати збій, особливо коли людина виходить із свого мікро соціального простору в інший, по різних причинах. Можна подивитися на це з іншого боку – якщо парадигма погляду на світ є нестабільною, тим більше шансів знову потрапити в ситуацію де людина буде готова змінювати свій погляд на світ, та змінювати свої цінності, цей процес буде супроводжуватись різними рівнями стресу. Людина знов і знов буде підстраюватись до змін середовища використовуючи не істинні постулати, а обставини ситуацій. Закони соціуму залежать від правлячої верхівки, змінюється верхівка – змінюється закон. Навпаки чим більш універсальною, стабільною, істинною та непохитною буде парадигма, тим більше людина буде почуватися здоровою психічно і духовно. І той сенс який є віра в

єдиного Бога є настільки впливовим, що повністю огортає життя людини та її зв'язки з суспільством, має величезний вплив та суттєву стабільність буття. Під час війни, спілкування з бійцями, які були саме в бойових діях, показало, що віра в Бога є величезним ресурсом підтримки людини.

Структура Монотеїзму реально має можливість об'єднання суспільства. Десять заповідей мають універсальну цінність. Навіть якщо людина не вірить в Бога, все одно приймає більшість цих принципів як дуже розумні та логічні. Але якщо ж знову, якщо не приймати закони моралі як непохитні (Божі), то їх можливо змінювати згідно ситуації, чи за власним бажанням. Часто люди та суспільства так і роблять, використовуючи їх в корисних цілях. Але існує проблематика поєднання Релігії та соціуму, та різних структур соціуму. Те про що кажуть більшість соціологів, психологів та науковців між строк про наявність Бога, дуже повільно але впевнено вибудовується у систему.

Соціологи підтримуючи ідею конфлікту як фактора розвитку соціуму мають рацію, але конфлікт можливий і в малих групах. Георг Зімел [7] розкрив тему, що конфлікти в таких групах мають ще більшу інтенцію, чим між індивідуумами з різних груп. Якщо допустити що є глобальні універсальні устої соціального життя, які можуть стати фундаментом існування соціуму, це звісно не відмінить конфліктів які призводять до розвитку та розкриття сенсу через супротив, але вони будуть контрольовані, та не будуть мати такої рушівної сили та наслідків. Л. Крисберг в його [4] показав як рішення політиків не мають часто логічного обґрунтування, та приводять до масштабних конфліктів. Ральф Дарендорф також ставить конфлікт як один із факторів існування та розвитку соціуму. В своїй праці – [3], виводить рівні конфлікту та дає етапи позитивного вирішення їх. Один із етапів є – ціннісні передумови, тобто признання інтересів один іншого. Але знову ж можливо припустити, що є спільні глобальні людські цінності, які були б тим фоном та огорою для дій тієї чи іншої сторони. Виходячи з таких універсальних правил можна припустити, що конфлікт завжди був би стриманий цією силою, і не перетнув би рівень людяності. Л. Козер також виводить в [5], що фактором позитивних соціальних змін є підтримка стабільних структур у відносинах між різними групами та внутрішніх відносинах. Знову наяву виступають правила які потенційно існують, і які можуть бути опорою мирного співіснування, не відмінюючи розвиток, як суспільств, так і індивідуумів всередині них. Якщо порівняти бажання людей, то приблизно вони будуть однакові, та всі вони присутні в піраміді Абрагама Маслоу. Питання залишається відкритим, те що турбує всіх філософів, соціологів, науковців, релігійних діячів – на якому етапі

починається конфлікт, який призводить до трагічних наслідків? Розглядаючи конфлікти всіх рівнів сучасного світу побачимо що причина багатогранна – від задоволення фізичних потреб до рівня самоактуалізації. З цього досвіду можна зрозуміти що закони які повинні стримувати та регулювати відношення людей, також повинні облікувати всі потреби індивідуумів, які є в піраміді Маслоу [6].

Термін Унітарна (універсальна) соціальна психологія (рав Давід Альтман, реб Яков Синяков), означає універсальну психологію, соціальну психологію, де пов'язані знання про Єдиного Бога, та його закони які написані в Торі (Біблія), разом з психологічними процесами людини та соціума і є нерозривними, а саме головне є непорушними, тому що дані нам Богом. Це той глобальний сенс життя, який огортає всі сфери соціуму. З цим знанням різні сфери людини: фізичні, психічні та духовні можливо впорядкувати в життєву та наукову систему, якої можна навчитися, і використовувати об'єднуючи суспільство даючи сенс життя всім людям.

Література:

1. К. Юнг [Архетип и символ]
2. В. Франкл [Доктор та душа]
3. Р. Дарендорф [Сучасний соціальний конфлікт. Очерк політики свободи, 2002 р.]
4. Л. Крисберг [Дослідження миру та конфліктів]
5. Л. Козер [Функції соціальних конфліктів, 1956 р.]
6. А. Маслоу [Мотивація та особистість, 1954р.]
7. Г. Зімел [Соціальна диференціація. Соціологічні та психологічні дослідження, 1890 р.]

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Danylo Romanov

CREATIVE APPROACHES TO BUSINESS PLANNING
IN WARTIME CONDITIONS.....3

Балко Аліна Володимирівна

ТЕНДЕНЦІЇ В ЕКСПОРТІ КУКУРУДЗИ УКРАЇНСЬКИМИ
КОМПАНІЯМИ.....6

Коваленко Володимир Петрович, Бреус Світлана Василівна

КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ КОНТРАКТНОЇ
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.....9

Скрипка Олександр Олександрович

МАРКЕТИНГ ПЕРСОНАЛУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ.....12

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Берч Вероніка Вікторівна

ПРОБЛЕМА НИЗЬКОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ
В УЧАСТІ У СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ В РОЛІ
ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ.....14

Вовчук Тетяна Романівна

СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ
СУДОЧИНСТВІ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ
ВІД ЗАГАЛЬНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....16

Дудар Єлизавета Миколаївна

ПРОБЛЕМАТИКА ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ НОТАРІАЛЬНОЇ
ТАЄМНИЦІ НОТАРІУСАМИ УКРАЇНИ.....24

Ілляшев Михайло Ігорович
ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТАНУ НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ВІТЧИЗНЯНИМИ
ДОСЛІДНИКАМИ ПРОБЛЕМАТИКИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ЗА ДІЇ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ
ТА ДІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДЕРЖАВІ.....27

Коваль Юрій Олександрович
ТЛУМАЧЕННЯ ВЕНЕЦІАНСЬКОЮ КОМІСІЄЮ ПРИНЦИПУ
ЗАКОННОСТІ ДОКТРИНИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА.....29

Конончук Богданна Ростиславівна
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАТРИМАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ
ПОЛІЦІЄЮ.....33

Конончук Богданна Ростиславівна
ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА ДОЗВІЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ
У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....36

Пацурківський Петро Петрович
ПРАВОВА ПРИРОДА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
(ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ).....38

Правило Олександр Іванович
ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПРАВОВОГО ВПЛИВУ
НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....42

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Дарюга Едуард Васильович
«КОРЕЙСЬКА ХВИЛЯ» ЯК СУЧАСНИЙ
КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН.....46

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Майнаєв Фарідун Якубджонович, Рибалко Людмила Сергіївна
ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ І СОЦІАЛЬНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ВЕБКВЕСТІВ.....54

Тимохіна Віра Сергіївна

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ФАХОВОЇ
ЛЕКСИКИ З УРАХУВАННЯМ КОГНІТИВНИХ СТРАТЕГІЙ.....57

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Борозняк Анна Дмитрівна

СПІЛЬНЕ ДЖЕРЕЛО ІНСПІРАЦІЇ: ОБ'ЄДНУЮЧА СИЛА
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В МАЙСТЕРНОСТІ
АКТОРА МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ.....61

Малицько Максим Іванович

ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК ДЕРЕВ'ЯНОЇ
АРХІТЕКТУРИ ЗАКАРПАТТЯ.....63

Москалюк Юлія Василівна

УКРАЇНСЬКЕ ЕСТРАДНЕ ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО СЕРЕДИНИ
XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТЬ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ.....65

Погорілий Анатолій Володимирович

КОНСТЯНТИН КРИЖИЦЬКИЙ – ВИХОВАНЕЦЬ КИЇВСЬКОЇ
РИСУВАЛЬНОЇ ШКОЛИ.....68

Прищеп Олена Петрівна

ОБРАЗНІСТЬ «ЕСКІЗІВ» М. СТЕПАНЕНКА.....69

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Oksana Cherniak

LINGUISTIC FEATURES OF INTERNET ADVERTISING
IN THE ENGLISH LANGUAGE.....72

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

Пантєєва Тетяна Олексіївна

ОЦІНКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....75

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Ващенко Ірина Олександрівна

ВПЛИВ ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ
НА ПОДОЛАННЯ ТРАВМАТИЧНОГО ДОСВІДУ
ЖІНОК В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....79

Конончук Богданна Ростиславівна

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ЇХ ВПЛИВ
НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН МОЛОДІ.....81

Панасюк Надія Сергіївна

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ
ЯКОСТІ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ.....83

Синяков Ігор Валерійович

МОНОТЕЇЗМ, ТА ЗВ'ЯЗОК З СОЦІАЛЬНОЮ ТА
ПРАКТИЧНОЮ ПСИХОЛОГІЄЮ.....85

Наукове видання

Вісімдесят дев'яти економіко-правові дискусії

Серія: Соціальні та гуманітарні науки

Рік заснування – 2014

Видання виходить 11 разів на рік

Відповідальний за випуск *У.О. Русенко*
Комп'ютерне верстання *О.В. Ковальський*

Підписано до друку 06.10.2024.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 60 прим.

ГО «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК№7599 від 10.02.2022р.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net